4325

Ibsen

ESPECTRES

Cabanes-Carles

abra

2 pessetes

Barcelona, «L'Avenç»
1894

3

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/espectresdramade1683ibse

ESPECTRES

AQUESTA TRADUCCIÓ ÉS PROPRIETAT

HENRIK IBSEN

ESPECTRES

DRAMA DE FAMILIA EN TRES ACTES

TRADUIT PER

P. FABRA I J. CASAS-CARBÓ

Biblioteca Universitaria

BARCELONA
BIBLIOTECA DE «L'AVENÇ»
1894

El titul de l'original és *Gengangere*. La paraula francesa *Revenants* tradueix molt bé el titul norueg. Nosaltros, a falta d'una paraula que correspongui exactament a la noruega *Gengangere*, l'hem traduida per *Espectres*, qu'és la qu'els italians han adoptat *(Spettri)*. El titul inglès *Ghosts* tampoc tradueix am prou fidelitat el mot norueg.

La present traducció ha sigut feta tenint a la vista, ademés de l'original, les excellents traduccions inglesa de Mr. William Archer i franceses de M. Prozor i de M. Rodolphe Darzens.

PERSONATGES

La Senyora Elena Alving, *viuda del capità i camarlenc Alving.*

L'Osvald Alving, *fill seu, pintor.*

El Pastor Manders.

L'Engstrand.

La Regina Engstrand, *minyona de la senyora Alving.*

L'acció té llog a la casa de camp de la senyora Alving, a la vora d'un grand fjord de la Noruega occidental.

611632

ACTE PRIMER

ACTE PRIMER

(Una peça espaiosa, amb una porta a l'esquerra i dugues a la dreta. Al mitj de la peça, una taula rodona voltada de cadires; assobre de la taula, llibres, revistes i diaris. En primer terme, a l'esquerra, una finestra, i devant d'ella, un sofanet i una taula de cusir. La peça dóna, per la part del fons, a un invernacle un xic més estret, fet de vidrieres. A la paret de la dreta de l'invernacle, una porta per a anar al jardí. Per les vidrieres s'entreveu el fjord, melancolic, a través d'un espessor de pluja.)

(L'Engstrand, *el fuster, a la porta de l'invernacle. Té la cama esquerra més curta que l'altra, i sota la bòta porta una sola de fusta.* La Regina, *amb una regadora vuida a la mà, no el deixa passar endevant.)*

REGINA *(baix)*

Què voleu? No passeu d'aquí. Esteu regalant.

ENGSTRAND

És la pluja del cel, filla meva.

REGINA

Digueu més aviat la de l'infern.

ENGSTRAND

Valga'm Déu, quina manera de parlar, Regina! *(Fa uns quants passos coixejant.)* Escolta: venia a dir-te...

REGINA

Bé, no feu tant soroll amb el peu! El senyoret dorm aquí sobre meteix.

ENGSTRAND

Encare dorm? An aquestes ores?

REGINA

No n'heu de fer re, em sembla.

ENGSTRAND

Aïr vaig fer una disbauxa...

REGINA

Això sí qu'ho creg.

ENGSTRAND

Els omes som debils, filla meva...

REGINA

És veritat.

ENGSTRAND

I hi hà tantes tentacions en aquêt món! Perxò, que Déu me guardi de mentir, aquêt dematí, a dos quarts de sis, ja era al treball.

REGINA

Està bé; are aneu's-en. No m'aig pas d'estar aquí en *rendez-vous* am vós.

ENGSTRAND

Què dius què?

REGINA

Que no vui que us trobin aquí. Aneu's-en a la vostra feina.

ENGSTRAND *(avançant dos passos)*

No me n'aniré pas que no t'agi parlat. Aquesta tarde auré acabat la feina allà baix, a l'escola, i aquesta nit meteix vui agafar el vapor per' tornar a ciutat.

REGINA *(entre dents)*

Bon viatge!

ENGSTRAND

Gracies, filla meva. Demà s'inaugurarà l'asil. Hi aurà una grand festaça, s'hi beurà en grand. I no vui que sigui dit qu'en Jaume Engstrand no pod resistir una tentació.

REGINA

Oh!

ENGSTRAND

Demà tindreu força gent d'upa, aquí. També vindrà el pastor Manders.

REGINA

Avui arriba.

ENGSTRAND

Ja ho veus. I no em convé de cap manera qu'ell pugui tenir res que dir de mi, comprens?

REGINA

Ah! Ja us veig!

ENGSTRAND

Què vols dir amb això?

REGINA *(mirant-s'el de fit a fit)*

Quina altra n'hi voleu fer creure al pastor Manders?

ENGSTRAND

I-are! qu'ets boja? Jo enganyar al pastor Manders? Oh no! El pastor Manders ha sigut massa bo am mi. Tornant a lo qu'et deia, ja ho sabs, aquêt vespre m'entorno a casa.

REGINA

Millor; com més aviat fos...

ENGSTRAND

Sí; però vui que tu vinguis am mi.

REGINA *(mirant-s'el estupefacta)*

Voleu que jo vingui am vós? No us deg aver entès bé...

ENGSTRAND

Dig qu'et vui tenir a casa, al costat meu.

REGINA *(rient-s'en)*

Jo a casa vostra? Mai, mai de la vida!

ENGSTRAND

Oh! Això ja ho veurem.

REGINA

Sí, qu'ho veurem; ja en podeu estar ben segur. Jo, qu'hî sigut criada a casa d'una senyora com la senyora Alving?... Jo, qu'aquí hî sigut tractada com una filla de la casa?... Voleu que vagi a estar am vós? En una casa com la vostra? Fugiu, ome, fugiu!

ENGSTRAND

Què vols dir? Seras capaça d'anar contre el teu pare, noia?

REGINA *(a mitja veu, sense mirar-s'el)*

Moltes vegades m'heu dit que jo no us era res.

ENGSTRAND

Bé, deixa-ho corre...

REGINA

Quantes vegades no m'heu dit qu'era una... *fi donc!*

ENGSTRAND

Jo? Mai hî dit semblant paraula.

REGINA

Oh! M'en recordo prou, de la paraula qu'usavau.

ENGSTRAND

No més que quand avia begut un xiquet. Hm. Hi hà tantes tentacions en aquêt món, Regina!

REGINA

Uh!

ENGSTRAND

I encare era quand ta mare no feia bondat. Bé em calia trobar alguna cosa per' ajupir-la. Sempre es feia la senyora. *(Escarnint.)* «Estigues, Engstrand; deixa'm estar. Jo hî servit tres anys a casa del camarlenc Alving de Rosenvold.» *(Somrient.)* Déu meu, Senyor! Mai avia pugut oblidar qu'el capità l'avien fet camarlenc quand ella s'estava en aquesta casa.

REGINA

Pobra mare! No us va fer nosa gaire temps! N'hi vau fer tantes!

ENGSTRAND *(amb un moviment qu'el fa coixejar)*

Naturalment, jo sempre ting culpa.

REGINA *(tombant-se, baix)*

Uf! Aquesta cama!

ENGSTRAND

Què dius, noia?

REGINA

Pied de mouton.

ENGSTRAND

No és inglès això?

REGINA

Sí.

ENGSTRAND

Veig qu'has après d'allò més, aquí; i vindria bé, are.

REGINA *(després d'un curt silenci)*

I què voldriau que hi vingués a fer a ciutat?

ENGSTRAND

Ont s'és vist preguntar lo qu'un pare vol fer de la seva unica filla? No sog un viudo, sol i abandonat?

REGINA

No em vingueu amb ipocresies. Per què voleu que hi vingui, am vós?

ENGSTRAND

Ja veuras, ja t'ho diré; hî tingut una idea, una cosa nova que voldria provar...

REGINA *(despreciativament)*

N'heu fet tantes de provatures, i totes us han sortit malament!

ENGSTRAND

Aquesta vegada ja veuras, Regina! Qu'el dimoni se m'endugui...

REGINA *(picant amb el peu)*

No renegueu!

ENGSTRAND

Ui! Tens raó, filla meva. Mira, d'ençà que treballo en l'asil nou, hî fet una mica de reconet.

REGINA

De veres? Me n'alegro.

ENGSTRAND

I què en feria dels diners àquí, al poble?

REGINA

I, doncs, què penseu fer?

ENGSTRAND

Hi pensat collocar aquêts diners de manera qu'em donguin alguna cosa. Jo pensava posar una especie d'ostal per' la gent de mar.

REGINA

Uf!

ENGSTRAND

Ja veuras, a poc a poc: un ostal de primera, no et pensis un ostalot per als mariners. No; fóra per als capitans, pilots, etc., tot lo més granat, comprens?

REGINA

I jo auria de...?

ENGSTRAND

Tu m'ajudaries. No més que pel ben veure, comprens? Res d'aver de fer d'escarraç. Feries lo qu'et vingués de gust.

REGINA

Sí, sí.

ENGSTRAND

Perquè en una casa hi hà d'aver unes faldilles; això és clar com la llum del die. Els vespres convindria sempre un xic de broma, cant, ball, etc. Pensa que són mariners que viatgen per aquêts mars de Déu. (*Acostant-se an ella.*) Vaja, Regina, no siguis tonta; mira bé lo qu'et convé. Què arribaras mai a ser

aquí? De què et servirà que la teva mestressa àgi gastat per la teva instrucció? Hî sentit dir qu'et cuidaras dels nens a l'Asil nou. Tu meteixa diras si és feina per' tu, aqueixa! Que tens ganes de malmetre't la salut àmb aquella pobriçalla?

REGINA

No; si les coses anaven tal com jo desitjo, allavores... Sí, tot podria ser! Tot podria ser!

ENGSTRAND

Què és lo que podria ser?

REGINA

Què n'heu de fer, vós? Puja molt lo qu'heu estalviat?

ENGSTRAND

Si fa no fa, sobre unes set... o vuit centes corones.

REGINA

Déu n'hi dó.

ENGSTRAND

Sempre n'hi hà per' començar, filla meva.

REGINA

I no em donareu re, a mi?

ENGSTRAND

I què t'aig de donar jo?

REGINA

Ni un troç de roba per' fer-me un vestit?

ENGSTRAND

Vina am mi a ciutat i tindras tants vestits com vulguis.

REGINA

Fugiu, ome! Si mai vui, no us auré de menester per res.

ENGSTRAND

La mà d'un pare et guiarà sempre millor, Regina. Justament are ting ullada una casa de primera al carrer del Port. No ens en feriam gaire, i podriam posar una especie d'ostal per' la gent de mar.

REGINA

Però si jo no hi vui viure, am vós. Si am vós no hi vui res. Aneu en nom de Déu!

ENGSTRAND

Ben segur que no hi auries d'estar gaire, am mi. No tindria tanta sort. Si tu et sabies manegar, una noia maca com t'hi has tornat tu d'uns quants anys ençà...

REGINA

Què?

ENGSTRAND

Que no passaria gaire temps sense qu'es

presentés un pilot, o fins pod-ser un capità...

REGINA

No m'hi vui pas casar, amb un ome d'aquesta classe, jo. Són gent que no tenen *savoir vivre.*

ENGSTRAND

Què dius que no tenen?

REGINA

Ja els coneg, jo! No són gent per' casar-s'hi.

ENGSTRAND

Però qui et diu que t'agis de casar. Un pod trobar la seva conveniencia d'una altra manera. *(Confidencialment.)* Sabs l'inglès, l'inglès del yacht? Va donar tres-cents duros, i ella no era pas tant maca com tu.

REGINA *(anant dret an ell)*

Sortiu d'aquí!

ENGSTRAND *(reculant)*

Bé, no em voldràs pas pegar, em penso.

REGINA

Sí; si parleu de la mare, us pego. Sortiu d'aquí, us dig! *(L'empeny fins a la porta de l'invernacle.)* I no rebateu les portes, qu'el senyoret....

ENGSTRAND

Sí, dorm, ja ho sé. Em xoca qu'et cuidis tant del senyoret. *(Baixant la veu.)* Ah! No podria ser qu'ell...

REGINA

Aneu's-en, corrents. Que us heu tornat boig? No, per'quí no, que ve el pastor Manders. Cuiteu, sortiu per l'escala de la cuina.

ENGSTRAND *(passant a la dreta)*

Està bé, està bé, ja m'en vaig. Però, ja veuras, parla-hi amb aquêt que ve. Dingú millor qu'ell et pod dir lo qu'un fill deu an el seu pare. Perquè de totes maneres jo sog el teu pare, sabs? Ho pug provar amb els registres de la parroquia.

(Surt per la segona porta de la dreta, que la Regina *ha obert i tanca en avent sortit ell.)*

(La Regina *es mira un instant al mirall, s'espolça amb el devantal i es posa bé el collaret; després s'entreté a arreglar les flors.)*

(El pastor Manders, *am paltó, el paraigua a la mà i una cartera de viatge en bandolera, entra per la porta de l'invernacle.)*

MANDERS

Bon die, Regina.

REGINA *(girant-se com alegrament sorpresa)*

Ah! Bon die, pastor Manders. Ja ha arribat el vapor?

MANDERS

Acaba d'arribar. *(Entra a la sala.)* És pesat aquêt temps: això de no vulguer deixar de ploure...

REGINA *(seguint-lo)*

Per la gent del camp és un grand temps.

MANDERS

Té raó. Nosaltros, els de ciutat, no ens en recordèm prou, d'això. *(Es treu el paltó.)*

REGINA

Permeti'm que l'ajudi. Així. Déu meu, que mullat! El vaig a penjar. I el paraigua... l'obriré per'què s'aixugui.

(Surt, amb el paltó i el paraigua, per la segona porta de la dreta. El pastor Manders *es treu la cartera de viatge i la posa sobre d'una cadira juntament amb el berret. Mentrestant* la Regina *torna a entrar.)*

MANDERS

Ah! Que bé s'està a cobert! Bé, com ho tenim això?

REGINA

Bé, molt bé, gracies.

MANDERS

Deveu tenir un grand trafeg am la festa de demà.

REGINA

Oh, sí, senyor: no ens falta feina.

MANDERS

La senyora bé deu ser a casa?

REGINA

Sí, senyor; però és a dalt, que prepara la xecolata per al senyoret.

MANDERS

Ah! És veritat, qu'al moll m'han dit que l'Osvald avia vingut.

REGINA

Va arribar antes-d'aïr. Nosaltros no l'esperavam fins avui.

MANDERS

Compto que deu estar trempat i aixerit.

REGINA

Està bé, gracies; però està tot aixafat del viatge. Ha vingut directament de París. Creg qu'ha fet tot el trajecte en el meteix tren. Are deu estar dormint. Pod-ser que no parlessim tant alt.

MANDERS

Pst. No fem soroll, doncs.

REGINA *(acostant un silló a la taula)*

Segui, si és servit. *(Ell s'asseu; ella li posa un tamboret assota els peus.)* Està comodo així?

MANDERS

Gracies, estig molt bé. *(Mirant-se-la.)* Sab, Regina, que trobo qu'ha crescut molt d'ençà que no l'avia vista?

REGINA

Vol dir? La senyora també ho diu que m'hî fet dòna.

MANDERS

Fet dòna? Sí... bastant. *(Una estona de silenci.)*

REGINA

Vol qu'avisi la senyora?

MANDERS

Gracies, no porto pressa, filla meva. I are digui'm, Regina, com està el seu pare?

REGINA

Bastant bé, gracies.

MANDERS

L'ultima vegada que va anar a ciutat, va ser a casa.

REGINA

De debò? Està tant content sempre que pod parlar am vostè!

MANDERS

I vostè el va a veure gaire sovint?

REGINA

Jo? Ja ho creg, sempre que pug.

MANDERS

El seu pare no és un ome de caracter, Regina. Necessita una persona qu'el guii.

REGINA

Oh, sí, és ben veritat.

MANDERS

Necessita tenir a la vora algú qu'ell estimi i qu'el pugui aconsellar bé. Sincerament m'ho va confessar l'ultima vegada qu'em va venir a veure.

REGINA

Sí, ja me n'ha dit alguna cosa. Però no sé si la senyora em deixaria marxar, sobre tot are qu'ens hem d'encarregar de l'asil nou. I a mi meteixa em sabria molt greu deixar la senyora, ella qu'ha sigut sempre tant bona am mi.

MANDERS

Però el dever filial, filla meva... Això sí:

primer s'auria d'obtenir el consentiment de la seva mestressa.

REGINA

Però no sé si seria convenient, a la meva edat, portar la casa d'un ome sol.

MANDERS

Què diu? Però per'mor de Déu, Regina! No veu qu'es tracta del seu propri pare?

REGINA

Bé, sí... Are, si fos en una casa bona i amb un senyor...

MANDERS

Però, Regina...

REGINA

Una persona que jo pugués estimar i respectar com si fos filla seva.

MANDERS

Sí, però ja veurà...

REGINA

Allavores sí que m'agradaria anar a ciutat. S'està tant sol aquí! Vostè ja sab lo qu'és estar sol en aquêt món. Després a mi no em falten ganes de treballar. No em sabria cap collocació, vostè?

MANDERS

Jo? No, no en sé cap.

REGINA

Mai qu'en sapiga cap, pensarà en mi, oi, pastor Manders?

MANDERS *(aixecant-se)*

Estigui descansada.

REGINA

Sí, perquè si jo...

MANDERS

Vol fer el favor d'avisar a la senyora?

REGINA

Tot seguit vindrà.
(Surt per la porta de l'esquerra)

(El pastor Manders *va dugues o tres vegades amunt i avall de la sala, s'atura al fons de l'escena mirant cap al mar, les mans al derrera. Després torna a acostar-se a la taula, agafa un llibre i mira el titul. Moviment d'estranyesa. En mira d'altros.)*

MANDERS

Hm!... Hm!

(La senyora Alving *entra per la porta de*

l'esquerra, seguida de la Regina, *que torna a sortir per la primera porta de la dreta.)*

SENYORA ALVING *(allarga la mà al pastor)*

Ben vingut, pastor.

MANDERS

Com està, senyora Alving? Aquí em té, com li ho vaig prometre.

SENYORA ALVING

Vostè sempre puntual.

MANDERS

Li asseguro que m'ha costat força escaparme. Am totes les comissions i direccions en què estig ficat...

SENYORA ALVING

Així és més d'agrair qu'agi vingut d'ora. Podrem parlar dels nostros assumptos tot esperant l'ora de dinar. Però, ont té l'equipatge?

MANDERS *(vivament)*

L'hî deixat a l'ostal. Hi passaré la nit.

SENYORA ALVING *(contenint un somriure)*

Tant meteix no voldrà passar mai ni una nit a casa meva?

MANDERS

No, no, senyora; moltes gracies. Em quedaré a l'ostal, com de costum. Em ve millor per' embarcar-me.

SENYORA ALVING

Vostè meteix. Però em sembla a mi qu'entre dos vells com nosaltros...

MANDERS

Valga'm Déu! És possible que vostè digui això. Bé, és natural qu'estigui alegre avui. Entre la festa de demà i la tornada de l'Osvald...

SENYORA ALVING

Figuri's si aig d'estar contenta! Feia més de dos anys que no el veia. I are m'ha promès passar am mi tot l'ivern.

MANDERS

Sí? És una bona prova d'afecte en un fill. Perquè la veritat és qu'això de viure a Roma i a París deu ser més atractiu que no pas aquí.

SENYORA ALVING

Sí; però aquí hi té la seva mare. El fill del meu cor! Encare es recorda de la seva mare.

MANDERS

També seria ben trist que la separació i les seves ocupacions d'artista debilitessin sentiments tant naturals.

SENYORA ALVING

Sí, té raó. Però amb ell no hi hà perill. Ting curiositat de veure si vostè el regoneix. Aviat baixarà; s'ha tirat sobre el sofà per' reposar una mica. Però segui, faci'm el favor.

MANDERS

Gracies. No la destorbo pas?

SENYORA ALVING

Al contrari.

(S'assenta al costat de la taula.)

MANDERS

Molt bé. Are veiàm això. *(Agafa la cartera de la cadira aont l'avia posada, en treu un pleg de papers, s'asseu a l'altro costat de la taula i busca un llog per a estendre els papers.)* En primer llog aquí tenim... *(Interrompent-se.)* Però digui'm, senyora Alving, què hi fan aquí aquêts llibres?

SENYORA ALVING

Aquêts llibres? Són llibres que jo llegeixo.

MANDERS

Vostè llegeix aquesta mena de llibres?

SENYORA ALVING

Sí, senyor.

MANDERS

Troba qu'això la faci ser més bona o més feliç?

SENYORA ALVING

Trobo qu'em fa estar més segura de mi meteixa.

MANDERS

És estrany! Com vol dir?

SENYORA ALVING

Ja veurà, em sembla trobar-hi una explicació i una confirmació d'una pila de coses que, tota sola, hî pensat i rumiat moltes vegades. Perquè lo admirable, pastor Manders, és qu'un no troba absolutament res de nou en aquêts llibres; en tots ells no hi hà més que lo que la majoria de la gent pensa i creu. Solament que molts no se n'adonen o no s'hi volen fixar.

MANDERS

Valga'm Déu! Vostè creu de debò que la majoria de la gent...?

SENYORA ALVING

Sí, senyor.

MANDERS

Però no pas en el nostro país? No pas aquí, entre nosaltros.

SENYORA ALVING

Oh! aquí com per tot arreu.

MANDERS

Bé, però...

SENYORA ALVING

I digui, què té qu'objectar an aquêts llibres?

MANDERS

Objectar? No creg pas que vostè es pensi que passo el temps examinant obres d'aquestes...

SENYORA ALVING

Això vol dir que vostè no coneix lo qu'està condemnant.

MANDERS

En ting prou am lo qu'hî llegit sobre aquêts llibres per' desaprovar-los.

SENYORA ALVING

Sí, però i l'opinió de vostè...?

MANDERS

Senyora, hi hà ocasions en aquesta vida qu'un hà de refiar-se dels altros. El món està arreglat així, i així hà de ser. Si no, com marxaria la societat?

SENYORA ALVING

Sí, ben mirat pod-ser té raó.

MANDERS

Jo no nego que hi pugui aver alguna cosa d'atractiu en aquestes obres. I em guardaré prou de criticar-li el voler coneixe les corrents intellectuals que diuen que regnen en aquêt món en què vostè ha deixat passar tant temps an el seu fill. Però....

SENYORA ALVING

Però què?

MANDERS (*baixant la veu*)

Que no se n'hà de parlar, senyora Alving. No hi hà cap necessitat de donar compte a tot-om de lo qu'un llegeix i pensa tancat a casa seva.

SENYORA ALVING

Està clar que no; sog del meteix parer.

MANDERS

Are pensi no més en les obligacions que li imposa aquest asil, que vostè va decidir fundar quand les seves idees sobre el món moral eren molt diferents de les qu'are té.... al menos judicant per lo qu'hî pugut compendre.

SENYORA ALVING

Sí, sí, estem d'acord... Però no anavam a parlar de...?

MANDERS

De l'asil; és veritat... De lo qu'hem dit, molta prudencia, senyora. I are anem al nos-

tro assumpto. *(Obre el paquet i en treu uns quants papers.)* Veu això?

SENYORA ALVING

Són els documents?

MANDERS

Hi són tots i amb ordre. Li asseguro qu'ha costat molt de tenir-los a temps. Hî agut de bellugar-me! Les autoritats són terriblement escrupuloses quand se tracta de pendre decisions. Però al cap i a l'ultim els tenim. *(Els fulleja.)* Aquêt és un estat del predi de Solvik, que perteneix a la proprietat de Rosenvold, amb indicació de tots els edificis novament construits, escola, abitacions del mestre i capella. I aquí hi hà la confirmació del llegat i dels estatuts de fundació. Els vol veure? *(Llegeix.)* Estatuts de l'asil anomenat «Fundació del capità Alving».

SENYORA ALVING *(mirant una bona estona els papers)*

Vêt-ho aquí...

MANDERS

M'hî estimat més el titul de capità qu'el de camarlenc. Capità és menos pretenciós.

SENYORA ALVING

Sí, sí, com a vostè li sembli.

MANDERS

I aquí hi hà el resguard del banc, ont consta el capital amb els interessos, destinats a cobrir els gastos de l'asil.

SENYORA ALVING

Gracies; però faci'm el favor de guardar-los vostè meteix; serà més comodo.

MANDERS

Am molt gust. De moment podriam deixar els diners en el banc, em sembla a mi. L'interès no és tant crescut com fóra de desitjar: ve ser un quatre per cent, i per' retirar el capital s'hà d'avisar am sis mesos d'anticipació. Si més tard s'ens presenta una ipoteca... s'entén, una primera ipoteca i una cosa ben segura, allavores veurem.

SENYORA ALVING

Sí, sí, vostè sab millor que jo lo que convé fer.

MANDERS

De totes maneres, jo estaré a la mira. Però hi hà una cosa que varies vegades hî tingut intenció de preguntar-li.

SENYORA ALVING

Què?

MANDERS

L'asil s'hà d'assegurar o no?

SENYORA ALVING

És clar que s'hà d'assegurar!

MANDERS

Permeti'm, senyora Alving. Examinem la cosa detingudament.

SENYORA ALVING

Jo ho ting tot assegurat: edificis, mobiliari, bestiar, cullita.

MANDERS

És natural. Es tracta de béns de vostè. Jo també ho ting tot assegurat. Però aquí es tracta d'una cosa molt diferent. L'asil hà de rebre, com aquell qui diu, una consagració per' un objecte d'ordre superior.

SENYORA ALVING

Sí; però això no és una raó...

MANDERS

Lo qu'és per la meva part, no veuria el més petit inconvenient en garantir-nos contre totes les eventualitats...

SENYORA ALVING

És clar que no.

MANDERS

Però i els veïns, els tenim gaire ben dis-

posats? Vostè, això, ho sab millor que jo.

SENYORA ALVING

Hm, ben disposats!...

MANDERS

No hi auria molta gent, gent realment autorisada, qu'es podria escandalitzar de la nostra decisió?

SENYORA ALVING

Qu'entén vostè per gent autorisada?

MANDERS

Enteng la gent qu'ocupa una posició tant independent i de tanta influencia, qu'un no pod menos de fer cas de la seva opinió.

SENYORA ALVING

Aquí n'hi hà bastanta, d'aquesta gent, que pod-ser s'escandalitzaria si...

MANDERS

Ho veu? A ciutat n'hi hà molta d'aquesta gent. Pensi no més en els feligresos de tots els meus collegues. Tot-om creuria que ni vostè ni jo hem tingut prou confiança en els decrets de la Providencia.

SENYORA ALVING

Però, per la seva part, estimat pastor, vostè meteix sab...

MANDERS

Sí, ja sé, ja sé... la meva conciencia rai, quedaria ben tranquila. Però mai ens escapariam de falses interpretacions. I això podria fer molt mal a l'asil.

SENYORA ALVING

En aquêt cas...

MANDERS

Tampoc pug perdre de vista la situació dificil, quasi podria dir desagradable, qu'això em podria portar. En els principals circuls de la ciutat, la gent se pren molt interès en aquesta fundació. I es comprèn: l'asil serà un bé per' la ciutat, i és d'esperar que contribuirà a alleugerir el capitul de Beneficencia Publica. Are bé: com que jo hî sigut el conseller de vostè i m'hî encarregat de la part administrativa, ting por de ser la primera victima dels envejosos.

SENYORA ALVING

No, vostè no s'hi pod exposar.

MANDERS

Això sense parlar dels atacs que segurament dirigirien contre mi certs periodics que...

SENYORA ALVING

Prou, pastor Manders. La seva primera consideració basta.

MANDERS

Així vostè creu que podem prescindir d'assegurar l'asil?

SENYORA ALVING

Sí, prescindim-ne.

MANDERS *(recolzant-se en un silló)*

Però, i si succeïa una desgracia?... Un no sab mai lo que pod succeir... Vostè estaria disposada a reparar el desastre?

SENYORA ALVING

No, això sí que no ho faria, li ho dig ben clarament.

MANDERS

En aquêt cas, senyora Alving, la nostra responsabilitat és molt grand.

SENYORA ALVING

Ho podem fer de cap més manera?

MANDERS

No, és cert. No ens podem exposar a males interpretacions, i no tenim el dret d'escandalitzar la gent.

SENYORA ALVING

Vostè, com a sacerdot, és clar que no.

MANDERS

Per altra part, jo creg sincerament qu'una fundació com aquesta hà d'anar bé per força, perquè no li pod faltar la protecció especial de la Providencia.

SENYORA ALVING

Aixís és d'esperar, pastor Manders.

MANDERS

Deixarem doncs les coses tal com estan?

SENYORA ALVING

Sí, sí.

MANDERS

Perfectament. Ho farem així. *(Escriu.)* No s'assegura.

SENYORA ALVING

És curiós que vostè agi esperat avui per parlar-me d'això.

MANDERS

Moltes vegades avia tingut intenció de parlar-n'hi.

SENYORA ALVING

És qu'aïr amb un xic més es cala fog a l'asil.

MANDERS

Què diu are?

SENYORA ALVING

No va ser res. Uns quants encenalls qu'es van encendre al taller del fuster.

MANDERS

Ont treballa l'Engstrand?

SENYORA ALVING

Sí. Sembla que no té gaire compte amb els mistos.

MANDERS

Té tantes coses al cap, aquest ome... tantes tentacions! Gracies a Déu, are fa tot lo que pod per' portar-se bé, diuen.

SENYORA ALVING

De debò? Qui li ho ha dit?

MANDERS

Ell meteix m'ho ha assegurat. I la veritat és qu'és un bon treballador.

SENYORA ALVING

Sí; quand no ha begut, prou.

MANDERS

És una trista debilitat aquesta! Però moltes vegades la seva cama esguerrada en té la culpa, diu ell. L'ultima vegada que va ser a ciutat, em va arribar a commoure. Em va venir

a donar les gracies tant content de que li agués donat feina aquí, perquè pod veure sovint a la Regina!

SENYORA ALVING

No la veu pas gaire sovint.

MANDERS

S'enganya: cada die hi parla; ell meteix m'ho ha dit.

SENYORA ALVING

Pod-ser sí.

MANDERS

Està tant convençut que necessita algú qu'el retingui quand ve la tentació! Lo que m'agrada de l'Engstrand és qu'es presenta tal com és, qu'ell meteix s'acusa i confessa la seva debilitat. L'ultima vegada qu'em va venir a veure... Ah! Escolti, senyora Alving, suposant qu'an ell realment li convingués tenir la Regina a casa seva...

SENYORA ALVING *(aixecant-se vivament)*

La Regina!

MANDERS

Vostè no s'hi auria d'oposar.

SENYORA ALVING

Al contrari, m'hi oposaria. I, ademés... que la Regina la necessitem per' l'asil.

MANDERS

Però tingui en compte qu'ell és el seu pare...

SENYORA ALVING

Vaja un pare! No, no consentiré mai que la Regina se n'hi vagi a viure.

MANDERS *(aixecant-se)*

Per l'amor de Déu, senyora, no s'ho prengui així. És trist que vostè tingui en tant mal concepte a l'Engstrand. Sembla que tingui por...

SENYORA ALVING *(més tranquila)*

Tant se val. Jo hî recullit la Regina a casa meva, i a casa meva es quedarà. *(Escolta.)* Pst, pastor Manders; no parlem més d'això. *(Se li posa la cara radiant d'alegria.)* L'Osvald baixa. Are no pensem sinó en ell.

(L'Osvald, *amb un paltó curt, el berret a la mà i fumant una grand pipa d'escuma de mar, entra per la porta de l'esquerra.)*

OSVALD *(deturant-se al llindar de la porta)*

Oh! perdoni. Em pensava qu'eren a l'escriptori. *(Acostant-se.)* Bon die tingui, pastor Manders.

MANDERS *(mirant-s'el fixament)*

Ah!... Sembla impossible!

SENYORA ALVING

Què m'en diu, pastor Manders?

MANDERS

Però... com pod ser? És realment...?

OSVALD

Sí, és realment el fill prodig.

MANDERS

Però què diu are...

OSVALD

El fill recuperat, doncs.

SENYORA ALVING

L'Osvald recorda lo molt que vostè s'avia oposat a qu'ell fos pintor.

MANDERS

Hi hà tantes coses duptoses an els nostros ulls umans, i que després... *(Allargant la mà.)* En fi, ben vingut, ben vingut a la casa pairal! No, amig Osvald.... suposo que li pug dir el seu nom de fonts?

OSVALD

I doncs com me vol dir?

MANDERS

Bé! Lo que li volia dir, amig Osvald... és

que no s'hà de creure que jo condemno d'una manera absoluta la professió d'artista. No dupto qu'en aquesta professió, com en qualsevol altra, n'hi hà molts que saben preservar la seva anima de la corrupció.

OSVALD

Prou.

SENYORA ALVING *(radiant de goig)*

Jo en coneg un qu'ha preservat de la corrupció cos i anima. Miri-s'el, pastor Manders.

OSVALD *(amunt i avall inquiet)*

Bé, mare, no en parlem d'això.

MANDERS

Si no es pod negar! I que ja es comença a fer un nom. Els diaris han parlat de vostè moltes vegades, i ben favorablement... És a dir, are ultimament hî notat que no en parlaven tant sovint.

OSVALD *(en l'invernacle)*

D'un quant temps ençà no hî pugut treballar d'una manera seguida.

SENYORA ALVING

Un pintor necessita el descans com qualsevol altro.

MANDERS

Ja ho creg. Mentres tant un se prepara, recull forces per' alguna obra grossa.

OSVALD

Sí.—Mare, que podrem dinar aviat?

SENYORA ALVING

D'aquí a mitja oreta. De gana no n'hi falta, gracies a Déu.

MANDERS

Ni de ganes de fumar tampoc.

OSVALD

Hî trobat a dalt la pipa del pare i....

MANDERS

Ah! Vê-li aquí!

SENYORA ALVING

Què?

MANDERS

Quand l'Osvald ha sortit per' aquella porta, am la pipa a la boca, m'ha fet l'efecte que veia el seu pare ressucitat.

OSVALD

De debò?

SENYORA ALVING

Oh! Sembla impossible que digui això! Si l'Osvald s'assembla a mi.

MANDERS

Sí; però en els costats de la boca i en els llavis, s'hi nota una certa expressió que m'en recorda una de l'Alving exactament igual... sobre tot are que fuma.

SENYORA ALVING

No! Per' mi, l'Osvald, aquí als costats de la boca, hi té més aviat una expressió sacerdotal.

MANDERS

Sí, ja és veritat qu'alguns dels meus collegues tenen una expressió així.

SENYORA ALVING

Però deixa la pipa, noi: no hi vui fum aquí.

OSVALD *(obeint-la)*

Tens raó. No més la volia provar. Com qu'una vegada hi vaig fumar quand era petit.

SENYORA ALVING

Tu?

OSVALD

Sí; era molt petit allavores. Em recordo qu'un vespre vaig entrar a l'abitació del meu

pare i qu'ell estava molt alegre i molt animat.

SENYORA ALVING

Oh! Si tu no t'en pods recordar de re d'allavores!

OSVALD

Sí, m'en recordo com si fos are. Ell em va agafar, em va asseure sobre els seus genolls i em va fer fumar am la seva pipa. «Fuma, noi, — va dir, — fuma, pipa fort.» I jo vaig fumar tant com vaig poder, fins qu'em vaig sentir tot marejat i em va venir una grand suor al front. Allavores, ell va esclatar a riure amb un gust!...

MANDERS

Qu'estrany!

SENYORA ALVING

Això ho ha somiat, l'Osvald.

OSVALD

No, mare, no ho hî somiat. No t'enrecordes que tu vas entrar i te m'en vas endur? Jo em vaig trobar tot malament i vaig veure que tu ploraves. Que les feia gaire sovint aquestes bromes, el meu pare?

MANDERS

Quand jove, avia estat un ome de molt bon umor.

OSVALD

I, am tot, va fer tant en aquêt món, va fer tantes coses bones i utils en el poc temps que va viure!

MANDERS

Sí, vostè ha eredat el nom d'un ome actiu i digne, estimat Osvald. No dupto que serà un estimul per' vostè...

OSVALD

En efecte, ho auria de ser.

MANDERS

Ha fet molt bé de venir am motiu d'una festa dedicada an ell.

OSVALD

No podia fer menos pel meu pare.

SENYORA ALVING

I el tindré am mi tant temps! Això és lo millor per part d'ell.

MANDERS

És veritat, que m'han dit que vostè pensa passar l'ivern a casa.

OSVALD

Hî vingut per un temps indeterminat. Oh! Que s'hi troba bé un a casa, quand s'hi torna!

SENYORA ALVING *(tota joiosa)*

No és veritat?

MANDERS *(mirant-s'el am simpatia)*

Era ben jove, vostè, Osvald, quand va començar a corre món.

OSVALD

Efectivament. Alguna vegada penso que pod-ser vaig començar massa aviat.

SENYORA ALVING

No, això sí que no. A un xicot que tingui salut, encare li és bo, sobre tot si és fill unic. És dolent qu'els nois no es moguin mai de casa, del costat dels pares; s'hi engorroneixen i no fan mai res de bo.

MANDERS

Vê-li aquí un problema dificil, senyora Alving. Fet i fet, allí ont millor pod estar un noi és a casa dels seus pares.

OSVALD

En aquêt punt estig d'acord amb el pastor.

MANDERS

No hi hà més que mirar el seu propri fill. Ja ho podem dir devant d'ell meteix. Quin resultat n'ha tret? Té vint-i-sis o vint-i-set

anys i encare no sab lo qu'és la vida de familia.

OSVALD

Perdoni, senyor pastor; en això sí que s'enganya.

MANDERS

Com vol dir? Jo em pensava que vostè no s'avia fet més qu'amb artistes.

OSVALD

Efectivament.

MANDERS

I especialment amb artistes joves.

OSVALD

Sí, senyor.

MANDERS

I jo em creia que ben pocs d'aquestos joves podien posar casa i mantenir una familia.

OSVALD

N'hi hà molts que no es poden casar.

MANDERS

Veu? Lo que jo li deia...

OSVALD

Però poden tenir casa posada. I n'hi hà

alguns qu'en tenen, i molt ben organisada, i molt com cal.

(La senyora Alving *segueix am viu interès lo que diu el seu fill; aprova amb el cap, però sense dir res.)*

MANDERS

Però jo no parlo de la casa d'un solter. Quand dig posar casa, vui dir casar-se, constituir una familia, viure am la seva dòna i els seus fills.

OSVALD

Sí, o amb els seus fills i la mare dels seus fills.

MANDERS *(sobresaltat i juntant les mans)*

Valga'm Déu!

OSVALD

Què?

MANDERS

Viure... am la mare del seus fills!

OSVALD

Sí; que s'estimaria més que la tiressin al carrer?

MANDERS

Però vostè parla de relacions illicites, d'unions irregulars!

OSVALD

Io no hî notat mai re d'irregular en aquesta vida en comú.

MANDERS

¿Però com pod ser qu'un ome i una dòna que tinguin principis, s'aconsolin de fer aquesta vida als ulls de tot-om?

OSVALD

Què vol que facin? Un pobre artista jove... una noia pobra... Es necessita tenir molt per' casar-se. Què vol que facin?

MANDERS

Què vui que facin? Ja li diré lo qu'hàn de fer. Hàn de procurar retenir-se al principi... Vê-li aquí lo qu'hàn de fer.

OSVALD

Vagi a convence amb aquestes raons a gent jove, de sangs bullentes, enamoradiça...

SENYORA ALVING

No en treuria pas res.

MANDERS *(insistint)*

I les autoritats, com poden tolerar semblants coses? Permetre qu'això es faci a la vista de tot-om!... *(A la senyora Alving.)* No tenia raó d'estar alarmat pensant en el seu

fill? En aquêts circuls ont l'immoralitat sura, i fins té cert prestigi...

OSVALD

Miri's, jo anava a passar tots els diumenges a casa d'una d'aquestes families irregulars.

MANDERS

Els diumenges precisament!

OSVALD

Sí; no és l'unic die qu'un se pod divertir? Doncs bé: en aquella casa, mai avia sentit res inconvenient i molt menos presenciat res que pugui ser qualificat d'immoral. No; sab quand i aont hî trobat l'immoralitat en els circuls d'artistes?

MANDERS

Què vol que sapiga?

OSVALD

Permeti'm que li ho expliqui, doncs. L'hî trobada quand un dels nostros casats i pares de familia models ha vingut a París a emancipar-se un xic i s'ha dignat onrar am la seva visita els artistes i les seves reunions. Allavores n'hem sapigut de bones! Aquells senyors ens contaven coses que mai aviam somiat.

MANDERS

Com! Em voldrà donar a entendre qu'omes respectables del nostro país...?

OSVALD

No els ha sentits mai, aquestos omes respectables, quand tornen, parlar de l'immoralitat que regna a l'estranger?

MANDERS

Sí, ja ho creg!

SENYORA ALVING

Jo també els hî sentits.

OSVALD

Sí, ja s'els poden escoltar. Ja saben ben bé de lo que parlen. *(S'apreta el cap am les mans.)* Oh! Sembla impossible qu'es pugui bescantar tant vilment, l'ermosa, la magnifica, la lliure existencia d'allà baix!

SENYORA ALVING

No t'exaltis, Osvald; no et pod ser bo de cap manera.

OSVALD

Tens raó, mare; no m'és gens bo. Aquêt malehit cansament. M'en vaig a donar una volta fins a l'ora de dinar. Perdoni, pastor: ja sé que vostè no pod compendre el meu punt de vista; però no m'hî pugut contenir.
(Surt per la segona porta de la dreta.)

SENYORA ALVING

Pobre fill meu!

MANDERS

Ja ho pod ben dir. Ja veu aont ha arribat!

(La senyora Alving *s'el mira sense dir res.)*

MANDERS *(amunt i avall)*

Ha dit qu'era el fill prodig. Ja ho ha endevinat, ja!...

(La senyora Alving *continua mirant-s'el.)*

MANDERS

I vostè què en diu, de tot això?

SENYORA ALVING

Que l'Osvald té tota la raó.

MANDERS *(parant-se)*

Raó? Raó, sostenint aquelles teories?

SENYORA ALVING

Aquí, estant sola, hî arribat a pensar com ell, pastor. Però mai hî gosat parlar d'aquestes coses. Are ell ho farà per mi.

MANDERS

És ben de planye, vostè, senyora Alving. Escolti, parlem seriament. I are no vegi en mi el seu agent i conseller, ni l'amig seu i l'antig amig del seu marit. Vegi-hi el sacerdot, el meteix qu'es va trobar devant seu a l'epoca de l'error més grand de la seva vida.

SENYORA ALVING

I què és lo que té que dir-me el sacerdot?

MANDERS

Primerament li vui despertar certs records. Aquesta és una bona ocasió. Demà fa dèu anys de la mort del seu marit. Demà es descobrirà el monument que li hem aixecat. Demà auré de parlar devant de tot-om; avui vui parlar am vostè sola.

SENYORA ALVING

Ja l'escolto, parli.

MANDERS

Recordi's qu'encare no feia un any qu'era casada, va estar abocada a un abisme... va fugir de casa seva... va abandonar al seu marit... Sí, senyora Alving, abandonar el seu marit... i es va negar a tornar amb ell, sense fer cas dels seus pregs i de les seves supliques.

SENYORA ALVING

Vostè no es recorda de lo desgraciada que vaig ser aquell primer any?

MANDERS

Voler la felicitat en aquêt món és rebellar-se contre Déu. Quin dret tenim a la felicitat, els omes? No, hem de cumplir el nostro dever, senyora. I el dever seu era estar-se al costat

de l'ome que vostè avia escullit i al qual l'unia un llaç sagrat.

SENYORA ALVING

Vostè ja sab quina vida portava l'Alving, i de quins excessos es feia culpable.

MANDERS

Massa que sé els rumors que corrien respecte d'ell, i no seré jo qui aprovi la conducta de la seva joventut, si és veritat lo qu'en deien. Però una dòna no s'hà d'erigir en jutge del seu marit. El dever de vostè era suportar am tota resignació la creu qu'el Tot Poderós li va destinar, per al seu propri bé. Però en comptes d'això, vostè es va rebellar, va llençar la creu, va abandonar el debil pecador, que tenia la missió de sostenir. El va deixar, exposant el seu bon nom i la seva reputació, i va estar a punt de fer perdre la dels altros.

SENYORA ALVING

Dels altros? D'un altro, deu voler dir.

MANDERS

Va ser una falta de consideració increible el buscar un refugi a casa meva.

SENYORA ALVING

A casa del nostro pastor? A casa del nostro amig intim?

MANDERS

Justament per xò. Ja pod donar gracies a Déu que jo vaig tenir prou fermesa, que la vaig dissuadir dels seus designis exaltats i la vaig poder fer tornar al camí del dever i a la casa del seu llegitim espòs.

SENYORA ALVING

Sí, pastor Manders, aquesta va ser l'obra de vostè.

MANDERS

No vaig ser més qu'un umil instrument de l'Altissim. I quina felicitat no ha sigut per vostè, tots els dies de la seva vida, que jo agués pugut conseguir tornar-la al jou del dever i de l'obediencia! No van anar les coses tal com li ho vaig pronosticar? No es va esmenar l'Alving, com devia? Desde allavores no va viure sempre més al costat seu estimant-la i portant-se bé? No va acabar per ser el benefactor de tota la comarca? I no va conseguir que vostè meteixa, al costat d'ell, acabés per ser una collaboradora seva? I quina collaboradora!... Oh! ja ho sé, senyora Alving, mereix tots els elogis.—Però are hem de parlar de l'error més grand de la seva vida, després d'aquell.

SENYORA ALVING

Què vol dir?

MANDERS

Així com un die va desconeixe els seus devers d'esposa, així també més tard va desconeixe els de mare.

SENYORA ALVING

Ah!...

MANDERS

Vostè ha estat sempre dominada per un esperit invencible d'independencia. Ha procurat sempre emancipar-se de tot jou i de tota llei. No ha sapigut suportar el més petit lligament. Tot lo que l'ha molestada, s'ho ha tret de sobre sense saber-li greu, sense pensar-s'hi gaire, com un pes insuportable, no escoltant més qu'el seu capritxo. Li va deixar de convenir ser esposa, i va abandonar el seu marit. Li va semblar amoïnós ser mare, i va enviar el seu fill a viure entre estranys.

SENYORA ALVING

Sí, és veritat; així ho vaig fer.

MANDERS

I vostè ha acabat per ser un estrany per' ell.

SENYORA ALVING

No, no, això sí que no.

MANDERS

Sí, ho és; ho avia de ser per força. I com

li ha tornat? Reflexioni-ho bé, senyora Alving. Vostè ha sigut culpable amb el seu marit; vostè meteixa ho regoneix elevant un monument a la seva memoria. Regonegui també qu'ha sigut culpable amb el seu fill. Pod-ser encare s'és a temps de fer-lo tornar al bon camí. Pensi-s'hi; procuri salvar en ell lo qu'encare es pugui. *(Aixecant l'index.)* Perquè, la veritat, senyora Alving, vostè és una mare culpable.—Això és lo que m'hî cregut en el dever de dir-li.

(Pausa.)

SENYORA ALVING *(lentament i dominant-se)*

Are vostè ha parlat, pastor Manders, i demà parlarà en public per' onrar la memoria del meu marit. Jo demà no parlaré. Però are vaig a parlar-li am la meteixa franquesa que vostè ho ha fet.

MANDERS

Naturalment, are vostè voldria excusar la seva conducta...

SENYORA ALVING

No. No faré més que contar-li alguns fets.

MANDERS

Digui.

SENYORA ALVING

Tot lo que vostè acaba de dir de mi, del meu marit i de la nostra vida després d'aver-

me fet tornar al camí del dever, que vostè diu... tot això no ho sab més que de referencia, no ho sab perquè ho agi vist. Desde allavores, vostè, el nostro amig intim, no va tornar a posar els peus a casa.

MANDERS

Vostè i el seu marit van venir a viure a fòra de seguida.

SENYORA ALVING

Sí; i en vida del meu marit, mai més va venir a veure'ns. I si després ha vingut, ha sigut per la qüestió de l'asil.

MANDERS *(baix i am veu insegura)*

Elena... si és un carreg qu'em fa, li demano que pensi...

SENYORA ALVING

En els miraments que devia an el seu estat, sí. I ademés, que jo era una dòna qu'avia abandonat el seu marit. Ún mai se n'aparta prou, d'una dòna així.

MANDERS

Estimada... senyora Alving, això és una exageració absurda...

SENYORA ALVING

Sí, sí, suposem qu'ho sigui. Lo que jo li dig

és que vostè, quand judica la meva vida domestica, no parla més que per lo qu'ha sentit a dir.

MANDERS

Efectivament. I...?

SENYORA ALVING

Però are, Manders, are vui que sapiga la veritat. Em vaig jurar que vostè la sabria. Vostè sol!

MANDERS

I aquesta veritat, quina és?

SENYORA ALVING

Qu'el meu marit va morir tant disolut com ho avia sigut tots els dies de la seva vida.

MANDERS *(cercant una cadira per a apoiar-s'hi)*

Què diu?

SENYORA ALVING

Tant disolut després de dinou anys de casat com quand era solter, al menos en els seus desitjos.

MANDERS

I d'aquelles lleugereses de jove, d'aquells excessos, si vostè vol, vostè en diu vida disoluta?

SENYORA ALVING

El nostro metge empleava aquesta expressió.

MANDERS

Are sí que no l'enteng.

SENYORA ALVING

No cal.

MANDERS

El cap se m'en va. Tota la seva vida de casada, aquella unió aparent de tants anys, tapava un abisme!

SENYORA ALVING

Ni més ni menos. Are ja sab la veritat.

MANDERS

Això... Em costarà molt temps fer-me ben bé carreg d'això. No ho pug compendre. No ho enteng. Però com era possible...? Com se podia amagar tot això?

SENYORA ALVING

Amb una lluita continua, diaria. Després del neixement de l'Osvald, va semblar que l'Alving se corretgia un xic. Però no va durar gaire. I allavores vaig aver de lluitar doble, lluitar a mort, per què dingú descobrís quin ome era el pare del meu fill. I vostè ja sab de quina manera l'Alving se sabia fer tot-om seu. Semblava que dingú avia de pensar mal

d'ell. Era d'aquelles persones que la vida que fan no influeix gens ni mica en la seva reputació. Però a l'ultim, Manders... no, també vui qu'ho sapiga... a l'ultim va cometre una abominació més grossa que totes les altres.

MANDERS

Més grossa que totes les altres?

SENYORA ALVING

Jo prenia paciencia encare que sabia tot lo que feia fòra de casa. Però quand l'escandol va ser aquí...

MANDERS

Què diu! Aquí!

SENYORA ALVING

Sí, aquí a casa meteix. *(Senyalant la primera porta de la dreta.)* Allí, an el menjador, va ser ont ho vaig descobrir. Jo tenia feina allí dintre, i la porta era ajustada. Vaig sentir la minyona qu'entrava, am l'aigua per' regar les flors.

MANDERS

I què?

SENYORA ALVING

Al cap d'una estona vaig sentir també entrar l'Alving. Vaig sentir que parlava baix a la criada. I després... *(Amb una rialla curta.)* Oh! encare em sembla qu'ho sento, una cosa

orrible i ridicula al meteix temps... Vaig sentir la meva minyona que deia tot baix: «—Estigui, senyor camarlenc; deixi'm anar».

MANDERS

Quina lleugeresa! Oh! però no va ser més qu'una lleugeresa, senyora Alving; cregui-ho.

SENYORA ALVING

Aviat vaig sapiguer lo que n'avia de creure. El senyor Alving va seduir la seva criada, i les seves relacions van tenir conseqüencia, pastor Manders.

MANDERS *(com petrificat)*

I tot això en aquesta casa! en aquesta casa!

SENYORA ALVING

Que coses no hî agut de suportar, en aquesta casa! Per' retenir-lo a casa els vespres... i de nit, avia de ser el seu company en les seves disbauxes secretes, allí dalt, a la seva abitació. M'avia d'estar sola amb ell, a taula, trincar i beure amb ell, escoltar les impertinencies qu'arribava a dir. Avia d'abraonar-m'hi per' ficar-lo al llit.

MANDERS *(commogut)*

I vostè ha pugut suportar tot això?

SENYORA ALVING

Ho avia de suportar permor del meu fill.

Però an aquest ultim ultratge, quand la meva propria criada..... Allavores em vaig jurar a mi meteixa que tot allò avia d'acabar. Vaig resoldre ser jo qui manés a casa, exercir un poder absolut sobre ell i sobre tot lo de casa. Perquè are tenia una arma contre d'ell, comprèn? i no gosava oposar-s'em en res. Allavores va ser quand vaig enviar l'Osvald fòra de casa. Anava a fer set anys i començava a observar i a fer preguntes, com fan totes les criatures. Això no ho podia suportar, jo. Em semblava qu'avia de quedar emmatzinat no més respirant l'aire corromput d'aquesta casa. Per xò va ser qu'el vaig treure. I are compendrà vostè perquè no ha tornat a posar els peus a casa mentres ha viscut el seu pare. Dingú sab el sacrifici qu'hî agut de fer.

MANDERS

La seva vida és de les que posen a prova una persona.

SENYORA ALVING

No l'auria pas pugut resistir si no m'agués imposat el cumpliment d'un dever. Però ja li asseguro qu'hî treballat! Tot lo conseguit, l'engrandiment de la proprietat, les millores que s'hi han fet, totes les obres utils que van donar a l'Alving tanta gloria, vostè creu qu'ell era ome per' fer-les? Ell, que desde el dematí al vespre s'estava agegut en un sofà, llegint un indicador oficial antig! No, hà de sapiguer-ho, qui ho feia tot era jo; jo l'empenyia en les

seves ores de lucidesa; jo avia de portar tot el pes de la casa quand ell s'entregava als seus excessos o queia en un ensopiment llastimós.

MANDERS

I vostè aixeca un monument an aquest ome?

SENYORA ALVING

Ja veu lo que pod l'intranquilitat de conciencia.

MANDERS

L'intranquilitat de conciencia? Què vol dir?

SENYORA ALVING

Sempre hî tingut por que la gent acabaria per saber la veritat. I l'asil, l'hî fet per' fer desapareixe tota suspita i matar tots els rumors.

MANDERS

I per cert qu'ho ha conseguit, senyora Alving.

SENYORA ALVING

I també, per un altro motiu. No volia que l'Osvald, el meu fill, eredés res del seu pare.

MANDERS

Sent així, la fortuna de l'Alving...?

SENYORA ALVING

Sí, les sumes qu'any per any hî gastat per

l'asil, representen, capital i interessos, ho hî calculat exactament, aquella fortuna que feia considerar el llog-tinent Alving com un bon partit.

MANDERS

Ja compreng.....

SENYORA ALVING

Aquella quantitat va ser el preu de la compra. No vui que vagi a parar a mans de l'Osvald. El meu fill no hà de tenir més que lo meu, res més que lo meu.

(L'Osvald Alving *entra per la segona porta de la dreta; ha deixat en el vestibul el berret i l'abrig.*)

SENYORA ALVING *(anant a rebre'l)*

Ja ets aquí, fill meu?

OSVALD

Sí. Què vol que hi faci a fòra amb aquesta pluja que mai para? Diu qu'el dinar ja està? Això és bo!

REGINA *(ve del menjador amb un paquet a la mà)*

Han portat un paquet per' vostè, senyora.

(L'hi dóna.)

SENYORA ALVING *(donant una mirada al pastor)*

Deuen ser els papers de la cantata per' la festa de demà.

MANDERS

Hm...

REGINA

El dinar és a taula.

SENYORA ALVING

Està bé, venim de seguida. Veiàm ..
(Es posa a obrir el paquet.)

REGINA *(a l'Osvald)*

Què s'estima més, vi negre o vi blanc?

OSVALD

De tots dos, Regina.

REGINA

Bien. Molt bé diu, senyoret.
(S'entorna al menjador.)

OSVALD

Vaig a ajudar-la a destapar les ampolles.
(La segueix; la porta queda ajustada.)

SENYORA ALVING *(després d'aver obert el paquet)*

Sí, és lo qu'em pensava. Són les cantates, pastor Manders.

MANDERS *(juntant les mans)*

Am quina disposició d'esperit faré el meu discurs demà !...

SENYORA ALVING

Oh! ja s'en sortirà d'un modo o altro.

MANDERS *(baixant la veu per' no ser sentit desde el menjador)*

Sí; hèm d'evitar l'escandol.

SENYORA ALVING *(baixant la veu, però energicament)*

Sí, però s'acabarà per sempre més aquesta llarga i odiosa comedia. Desde demà passat, per' mi, com si el mort no agués viscut mai en aquesta casa. No hi aurà més qu'el meu fill i la seva mare.

(Se sent al menjador el soroll d'una cadira que cau.)

REGINA *(am veu penetrant però baixa)*

Osvald! què fas? qu'ets boig? Deixa'm anar.

SENYORA ALVING *(reculant orroritzada)*

Ah!.....

(Fixa els seus ulls extraviats en la porta ajustada. Se sent l'Osvald que tus; es destapa una ampolla.)

MANDERS *(indignat)*

Què passa? Què és això, senyora Alving?

SENYORA ALVING *(am veu ronca)*

Espectres! La parella del jardí d'ivern que tornen!

MANDERS

Què diu? La Regina? És ella...?

SENYORA ALVING

Sí. Vingui. Ni una paraula...
(S'agafa del braç del pastor Manders i es dirigeix am pas insegur cap al menjador.)

ACTE SEGON

ACTE SEGON

(La meteixa decoració. El paisatge continua boirós.)

(El pastor Manders *i* la senyora Alving *surten del menjador.)*

SENYORA ALVING *(a l'entrar)*

I are bon profit, pastor. *(Tombant-se cap al menjador.)* Que véns, Osvald?

OSVALD *(desde dintre)*

No, gracies. Penso sortir una mica.

SENYORA ALVING

Sí, surt; are sembla que fa més bon temps. *(Tanca la porta del menjador, es dirigeix a la del vestibul i crida:)* Regina!

REGINA *(de dintre estant)*

Què mana, senyora?

SENYORA ALVING

Vés abaix a ajudar a fer les guirlandes.

REGINA

Molt bé diu.

(La senyora Alving *s'assegura que* la Regina *se n'ha anat; després tanca la porta.)*

MANDERS

I ell, no sentirà pas res d'allí dins estant?

SENYORA ALVING

Sent tancada la porta, no. I després també sortirà de seguida.

MANDERS

Estig tot trastornat encare. No sé com m'hî pugut empassar una queixalada.

SENYORA ALVING *(va amunt i avall procurant dominar el seu estat nerviós)*

Ni jo tampoc. Però què podem fer?

MANDERS

Sí, què podem fer? Li juro que no ho sé pas. Hi enteng tant poc en qüestions d'aquestes.

SENYORA ALVING

Estig ben segura qu'a ores d'are encare no hi hà res.

MANDERS

No, Déu nos en guard! Però, de totes maneres, això no pod anar.

SENYORA ALVING

Tot plegat no és més qu'un capritxo de l'Osvald; en pod estar ben segur.

MANDERS

Sí, ja li hî dit que no sog gens competent en coses d'aquestes. Però, la veritat, em sembla.....

SENYORA ALVING

Ella se n'hà d'anar de casa; i com més aviat millor. D'això ni cal parlar-ne.

MANDERS

Naturalment.

SENYORA ALVING

Però aont anirà? No estaria pas bé.....

MANDERS

Aont anirà? És ben senzill: a casa del seu pare...

SENYORA ALVING

A casa de qui diu?

MANDERS

A casa del seu... Però no, l'Engstrand no

és el seu pare... Però, Déu meu, senyora, com és possible? Vostè es deu aver equivocat.

SENYORA ALVING

Oh no! No m'hî equivocat. La Joana m'ho va confessar tot, i l'Alving no ho va poder negar. Ja no es podia fer més que tapar-ho per' què la gent no n'agués esment.

MANDERS

Sí, no es podia fer res més.

SENYORA ALVING

La xicota s'en va anar tot seguit de casa, i se li va donar una bona quantitat per' què callés. Are, un cop a ciutat es va sapiguer manegar tota sola. Allí es va tornar a fer amiga de l'Engstrand; li va donar a entendre que tenia bastants diners i li va contar tota una istoria d'un estranger que l'istiu avia vingut aquí en un yacht. I de seguida es van casar. Si vostè meteix els va casar...

MANDERS

Però allavores com s'explica...? M'en recordo tant bé de l'Engstrand quand va venir a trobar-me pel seu casament! Estava tant profundament contrit i s'acusava tant amargament de la falta qu'ell i la seva promesa avien comès.

SENYORA ALVING

És clar, bé calia que digués que l'avia comesa ell.

MANDERS

Però tanta duplicitat! I am mi! Mai m'ho auria cregut d'en Jaume Engstrand. No tindrà mala repulsa; ja en pod estar segur. I l'immoralitat d'una unió així. Per diners! Quant pujava lo que tenia la xicota?

SENYORA ALVING

Tres-cents duros.

MANDERS

És increible! Per tres-cents miserables duros casar-se amb una dòna perduda!

SENYORA ALVING

Allavores què dirà de mi, qu'em vaig deixar casar amb un ome perdut?

MANDERS

Però, Déu meu!... Què diu are? Un ome perdut!

SENYORA ALVING

Que creu que l'Alving era més pur quand jo el vaig acompanyar a l'altar, que la Joana quand se va casar am l'Engstrand?

MANDERS

Que n'hi hà de diferencia d'un cas a l'altro...

SENYORA ALVING

No tanta; la diferencia no és sinó en el

preu: d'un costat, tres-cents miserables duros; i de l'altro, una fortuna.

MANDERS

Com pod comparar dugues coses tant diferents? Vostè no avia seguit els impulsos del seu cor i no s'avia aconsellat amb els seus parents?

SENYORA ALVING *(sense mirar-s'el)*

Em pensava que vostè avia comprès cap aont s'inclinava en aquell temps lo que vostè anomena el meu cor.

MANDERS *(amb austeritat)*

Si jo agués comprès res d'això, no auria vingut ni un sol die més a casa del seu marit.

SENYORA ALVING

La veritat és que no em vaig consultar a mi meteixa.

MANDERS

Però va consultar els seus parents més proxims, la seva mare i les seves dugues ties. Va fer lo que devia.

SENYORA ALVING

Sí, és veritat. Van ser elles tres que van fer el casament i no jo. Oh! no ho estaven poc de convençudes qu'auria estat una bogeria refusar un partit com aquell. Si la meva mare

pugués tornar avui, i veia aont han anat a parar totes aquelles grandeses!

MANDERS

No es pod fer carregs a dingú del resultat. De lo que no es pod duptar és qu'el matrimoni es va fer segons la llei i l'ordre prescrit.

SENYORA ALVING *(a la finestra)*

Ah! sempre la llei i l'ordre prescrit. Devegades arribo a pensar que tenen la culpa de totes les desgracies d'aquêt món.

MANDERS

Senyora Alving, are vostè comet un pecat.

SENYORA ALVING

Pod-ser sí; però tant lligament i tanta consideració s'em fan insuportables. No pug més. Vui desfer-m'en, vui la llibertat.

MANDERS

Què vol dir amb això?

SENYORA ALVING *(picant els vidres amb els dits)*

Jo no auria agut de tapar mai els fets de l'Alving. Però allavors vaig tenir por de no ferho... por per' mi meteixa. Tant covarda era!

MANDERS

Covarda?

SENYORA ALVING

Si s'agués sapigut alguna cosa, aurien dit: «—Pobre ome! no és estrany que porti una vida desarreglada, si la seva dòna l'ha deixat».

MANDERS

No ho aurien dit sense fonament.

SENYORA ALVING *(mirant-s'el fixament)*

Si jo agués sigut com avia de ser, auria agafat a l'Osvald i li auria dit: «—Mira, fill meu; el teu pare era un perdut...»

MANDERS

Per amor de Déu!

SENYORA ALVING

I li auria contat tot lo qu'hî contat a vostè...

MANDERS

Però, senyora, això és repulsiu.

SENYORA ALVING

Sí, és clar, és clar. Si jo també ho trobo repulsiu. *(S'allunya de la finestra.)* Tant covarda sog!

MANDERS

I vostè anomena covardia el cumplir el seu dever? No sab vostè qu'un fill deu estimar i respectar el seu pare i la seva mare?

SENYORA ALVING

Deixem-nos de generalitats. Una pregunta: l'Osvald hà d'estimar i respectar el camarlenc Alving?

MANDERS

No sent cap veu en el seu cor de mare que li proïbeix de destruir els ideals del seu fill?

SENYORA ALVING

I la veritat?

MANDERS

I els ideals?

SENYORA ALVING

Oh!... els ideals, els ideals! Si jo no fos tant covarda com sog!

MANDERS

No vulgui destruir els ideals, senyora; perquè es venjen cruelment. En quant a l'Osvald, desgraciadament sembla qu'en té ben pocs, d'ideals. Però, per lo qu'hî pugut veure, encare en té un: el seu pare.

SENYORA ALVING

En això té raó.

MANDERS

I aquêt sentiment vostè meteixa l'ha fet neixe i l'ha fortificat am les seves cartes.

SENYORA ALVING

Sí; amb el meu respecte supersticiós pel dever i les conveniencies hî estat mentint an el meu fill anys i anys. Oh! que covarda... que covarda qu'hî sigut!

MANDERS

Vostè ha implantat en el cor del seu fill una illusió saludable, senyora Alving; i això és un bé que vostè auria d'apreciar en lo que val.

SENYORA ALVING

Hm. Qui sab si és un bé.—Però lo que no vui de cap manera és que tingui re am la Regina. No vui que faci desgraciada a la pobra xicota.

MANDERS

No, Déu nos en guard. Això fóra orrorós.

SENYORA ALVING

Si jo sabia que les seves intencions eren series i qu'això avia de fer la seva felicitat.....

MANDERS

Què?

SENYORA ALVING

Però no pod ser; la Regina no és dòna per' fer-lo feliç.

MANDERS

Què? què vol dir?

SENYORA ALVING

Si no fos tant covarda, li diria: «—Casa-t'hi o arregla't com vulguis; mentres no l'enganyis».

MANDERS

Senyor, Déu meu!... Un casament entre ells dos! Quina cosa més orrible!... Quina cosa més inaudita!

SENYORA ALVING

Inaudita diu? Francament, pastor Manders, no li sembla qu'aquí meteix hi ha agut més de quatre casaments entre persones tant parentes com ells dos?

MANDERS

No l'enteng.

SENYORA ALVING

Sí que m'entén.

MANDERS

Oh! Vostè creu que pod ser que... Desgraciadament, la vida de familia no és sempre tant pura com auria de ser. Però un cas com el que vostè suposa, no se sab mai... a lo menos am certitud. Aquí és molt diferent... com podria vostè, una mare, permetre qu'el seu fill...?

SENYORA ALVING

Però si jo no ho vui. Si precisament li

hî dit que per res del món ho permetria.

MANDERS

No, perquè és covarda, com diu vostè. De manera que si vostè no fos covarda... Oh! Senyor! una unió tant repulsiva?

SENYORA ALVING

Tots nosaltros en descendim d'unions així, diuen. I qui ha arreglat el món tal com està, pastor Manders?

MANDERS

Aquestes qüestions jo no les pug discutir am vostè, senyora. No està en disposició d'esperit per' parlar-ne. Però gosar a dir qu'és covardia per part de vostè el no.....

SENYORA ALVING

Escolti, veurà lo que vui dir. Ting por perquè hi hà dintre de mi una cosa qu'em tormenta i obsessiona, espectres que no pug allunyar.

MANDERS

Espectres?

SENYORA ALVING

Sí, espectres. Quand hî sentit la Regina i l'Osvald junts, m'ha semblat tenir espectres devant meu. Quasi em penso que tots nosaltros no som sinó espectres, pastor Manders.

No és solament la sang dels nostros pares que corre per nosaltros; són idees destruides, antigues creencies mortes..... Tot això no viu, però està ficat adins nostro, fondament, i no ens en podem deslliurar. Que preng un diari i em poso a llegir: veig sortir espectres d'entre les ratlles; em sembla que la comarca n'està plena, que n'hi hà per tot, que n'hi hà tants com grans de sorra al mar. I per altra part, tenim tots una por tant orrorosa de veure-hi clar!

MANDERS

Ah!... Vê-li aquí el fruit de les seves lectures. Ermós fruit per cert! Oh! aquêts escrits abominables, revolucionaris i lliure-pensadors!

SENYORA ALVING

S'enganya, estimat pastor. Qui em va fer pensar va ser vostè, i n'hi dono les gracies am tot el meu cor.

MANDERS

Jo?

SENYORA ALVING

Sí. Quand me va fer tornar al jou del dever, com vostè diu, quand em va alabar com just i bo tot allò qu'ane mi me repugnava tant. Allavores vaig començar a examinar el cusit de la seva doctrina. No vaig voler tocar més qu'un punt; però desfet aquêt, tot se va descusir. I allavores vaig compendre que totes les costures eren fetes am maquina.

MANDERS *(baix, amb emoció)*

Aquêt és el premi del combat més dur de la meva vida?

SENYORA ALVING

Digui més aviat la més lamentable derrota.

MANDERS

Va ser la més grand victoria de la meva vida, Elena; una victoria sobre mi meteix.

SENYORA ALVING

Un crim contre tots dos.

MANDERS

Quand vostè va venir a casa i em va dir: «—Aquí em té, sog seva»; jo li vaig suplicar que tornés a casa del qu'era el seu espòs devant la llei. Va ser un crim això?

SENYORA ALVING

Sí, per mi sí.

MANDERS

Vostè i jo no ens compendrem mai.

SENYORA ALVING

Are en tot cas, are.

MANDERS

Mai..... mai ni en els meus pensaments més

secrets, l'hî considerada més que com la dòna d'un altro.

SENYORA ALVING

N'està ben segur?

MANDERS

Elena.....

SENYORA ALVING

Un s'oblida tant facilment del passat!

MANDERS

Jo no. Sog el meteix de sempre.

SENYORA ALVING *(cambiant de to)*

Bé, bé, bé. No en parlem més d'aquells temps. Vostè ara està ficat en comissions i direccions, i jo estig aquí lluitant amb espectres, en el meu interior i fòra meu.

MANDERS

Els de fòra jo la pug ajudar a vence'ls. Després de tot lo que vostè m'ha dit avui, en conciencia no pug consentir qu'una pobra xicota inexperta es quedi a casa seva.

SENYORA ALVING

No li sembla que lo millor fóra buscar-li un bon partit per' casar-la?

MANDERS

Sens dupte. La Regina are té l'edat..... És dir, jo no hi enteng gaire en aquestes coses, però.....

SENYORA ALVING

La Regina s'ha fet dòna molt aviat.

MANDERS

Oi que sí? Em sembla recordar que ja era bastant feta quand jo la preparava per' la confirmació. Però mentres tant és precís que vagi a casa d'ella, al costat del seu pare... Però no, l'Engstrand no és... És molt qu'ell m'agi pugut amagar la veritat a mi.

(Piquen a la porta del vestibul.)

SENYORA ALVING

Qui pod ser? Endevant.

ENGSTRAND *(mudat, a la porta)*

Perdoni, però...

MANDERS *(deturant-se devant d'ell)*

Ah! Hm.....

SENYORA ALVING

Sou vós, Engstrand?

ENGSTRAND

No hî trobat cap de les criades, i m'hî pres la llibertat de picar a la porta.

SENYORA ALVING

Està bé. Entreu. Que m'heu de dir alguna cosa?

ENGSTRAND *(entrant)*

No, senyora, gracies; voldria dir dugues paraules al pastor.

MANDERS *(passejant amunt i avall)*

Hm. Ah sí? voleu parlar am mi? eh?

ENGSTRAND

Sí, senyor, voldria.....

MANDERS *(deturant-se devant d'ell)*

Digueu, de què es tracta?

ENGSTRAND

Jo li diré, senyor pastor. Are acabem de cobrar allà baix. Tantes gracies, senyora. I are, qu'hem acabat la feina, jo hî pensat qu'estaria molt bé, tots nosaltros qu'hem treballat onradament, junts per espai de tant temps... hî pensat qu'auriam de celebrar-ho amb una vetllada religiosa.

MANDERS

Una vetllada? Allà baix, a l'asil?

ENGSTRAND

Oh! Si al senyor pastor li sembla que no estaria bé....

MANDERS

Sí, de bé ja ho estaria; però... hm...

ENGSTRAND

Jo meteix avia agafat la costum d'organisar petites reunions, els vespres.

SENYORA ALVING

De veres?

ENGSTRAND

Sí, de temps en temps; un petit exercici. Però jo sog un pobre ome sense instrucció i no ting les qualitats necessaries, pobre de mi... I hî pensat: ja qu'el senyor pastor Manders s'ensopega ser aquí.....

MANDERS

Ja veureu, Engstrand, primer us vui fer una pregunta. Esteu en disposició vós per' fer una vetllada així? Teniu la conciencia ben nèta?

ENGSTRAND

Oh! valga'm Déu! Val més que no en parlem, de conciencia.

MANDERS

Al contrari; precisament n'hem de parlar. Què contesteu?

ENGSTRAND

Pst. La conciencia... de vegades pod estar un xic intranquila.

MANDERS

Ah, tant meteix ho confesseu! Em voleu dir sense embuts què és tota aquesta istoria de la Regina?

SENYORA ALVING *(vivament)*

Pastor Manders!

MANDERS *(signant-li qu'es calmi)*

Deixi'm fer...

ENGSTRAND

De la Regina? Déu meu senyor, no m'espanti! *(Mira a la senyora Alving.)* Que li ha passat res de mal a la Regina?

MANDERS

Déu no ho vulgui. Però jo us pregunto què us és la Regina. Vós passeu pel seu pare, oi?

ENGSTRAND *(insegur)*

Sí... hm... Vostè ja sab tot lo que hi va aver entre jo i la pobra Joana.

MANDERS

No em vingueu am mentides. La vostra

dòna abans de ser despatxada ho va confessar tot a la senyora Alving.

ENGSTRAND

Oh! de debò?... Això va fer?...

MANDERS

Ja se us ha tret la careta, Engstrand.

ENGSTRAND

Ella qu'ho va jurar sobre els Sants Evangelis.

MANDERS

Sobre els Sants Evangelis?

ENGSTRAND

No, sobre els Sants Evangelis, no; però va jurar-ho i am tota l'anima.

MANDERS

I m'heu estat amagant la veritat tots aquêts anys. A mi, qu'avia posat tanta confiança en vós, en tot i per tot!

ENGSTRAND

Sí, no ho pug negar.

MANDERS

Ho hî merescut que m'enganyessiu, Engstrand? No m'heu trobat sempre disposat a

ajudar-vos de paraula i d'obra tant com hî pugut? Responeu-me. És veritat o no?

ENGSTRAND

Sí, més de quatre vegades m'auria vist am treballs si no hagués sigut per vostè.

MANDERS

I aixís és com m'ho pagueu. M'heu fet fer inscripcions falses en els registres de la parroquia, i després de tants anys encare no m'aviau dat cap de les explicacions qu'em deviau a mi i que deviam a la veritat. La vostra conducta no té excusa, Engstrand; vós i jo hem acabat per sempre.

ENGSTRAND *(fent un suspir)*

Sí, ja ho veig...

MANDERS

Perquè, digueu, com us podeu justificar?

ENGSTRAND

Com me podia arribar a pensar qu'ella ho digués? figuri's, senyor pastor, que vostè es troba en el cas de la Joana.....

MANDERS

Jo!

ENGSTRAND

Déu meu! no vui pas dir el meteix cas.

Volia dir si vostè tingués alguna cosa qu'es dongués vergonya que la gent ho sapigués. Ens hi hem de mirar un xic, a acusar una pobra dòna, pastor Manders.

MANDERS

Jo no acuso a la vostra dòna. Us acuso a vós.

ENGSTRAND

Em permetrà que li faci una petita pregunta?

MANDERS

Feu.

ENGSTRAND

No és el dever d'un ome l'aixecar al qu'ha caigut?

MANDERS

Ben segur.

ENGSTRAND

No està obligat un ome a cumplir lo que promet?

MANDERS

Sí; però...

ENGSTRAND

Quand a la Joana li va succeir la desgracia am l'inglès... pod-ser era un americà o un rus, qu'els diuen... allavores va ser quand va venir a ciutat. Pobre xicota! Ane mi m'avia despreciat sempre; perquè, an ella no li agradava

res que no fes goig, i jo tenia aquesta cama esguerrada. Vostè ja sab com va ser: qu'en un ball que vaig anar, hi avia uns mariners qu'es divertien bevent i fent-ne de les seves. Jo vaig voler donar-los entenent qu'els convenia fer una altra vida...

SENYORA ALVING *(a la finestra)*

Hm.....

MANDERS

Ja sé, Engstrand: aquella mala gent us van tirar escales avall. Ja m'ho heu contat. Això no us fa més que favor.

ENGSTRAND

Jo no me n'alabo, perxò. Tornant a lo que deia, ella va venir i m'ho va confessar tot, amb un grand desespero. Li asseguro que s'em va partir el cor no més que de sentir-la.

MANDERS

De veres, Engstrand? I què?

ENGSTRAND

Allavores jo que li vaig dir: «—L'americà és en alta mar, are, i tu, Joana, has comès un pecat i ets una criatura perduda. Però aquí està en Jaume Engstrand qu'és un bon apoio». Això no era més qu'una figura, comprèn?

MANDERS

Ja us enteng, ja. Digueu.

ENGSTRAND

Allavores jo la vaig reabilitar casant-m'hi perquè dingú sapigués que s'avia deixat enganyar per un estranger.

MANDERS

En tot això heu obrat dignament. Però lo que no pug aprovar és qu'us agueu rebaixat fins al punt d'acceptar diners.....

ENGSTRAND

Diners! Jo? Ni un centim.

MANDERS *(interrogant am la mirada a* la senyora Alving)

Però...

ENGSTRAND

Ah! sí... esperi's; are m'en recordo. La Joana tenia alguna cosa, és veritat. Però jo mai en vaig voler sentir parlar. «—No,—vaig dir,—són els diners del diable, el preu del pecat. Aquest or vil... o bitllets de banc o lo que sigui... el rebatrem per la cara de l'americà,» vaig dir. Però ja era mar enllà, a embestir el mal temps.

MANDERS

De veres, amig Engstrand?

ENGSTRAND

Ho pod ben creure. Allavores la Joana i jo

vam convenir qu'aquells diners servirien per' pujar la criatura, i així va ser, i li podria donar compte fins de l'ultim centim.

MANDERS

Però això cambia moltissim la qüestió.

ENGSTRAND

Tal com li dig va ser, senyor pastor. I li pug assegurar que hî estat un bon pare per' la Regina, fins aont m'han permès arribar les meves forces, perquè jo no sog més qu'un pobre esguerrat.

MANDERS

Anem, vaja, amig Engstrand.

ENGSTRAND

Però això ho pug ben bé dir: jo hî pujat la nena, hî viscut am la Joana en pau i armonia i hî governat a casa meva com mana la Sagrada Escriptura. I mai se m'ha ocorregut anar a trobar el pastor Manders per' alabar-m'en i fer ostentació d'aver fet també una bona acció. No; quand en Jaume Engstrand en fa alguna, de bona acció, se la sab callar. Desgraciadament no és gaire sovint, i quand vaig a veure al pastor Manders, prou feines ting a parlar-li d'errors i debilitats. Perquè, lo que deia are meteix, de vegades un om té la conciencia intranquila.

MANDERS

Doneu-me la mà, Engstrand.

ENGSTRAND

Oh, Jesús! senyor pastor.

MANDERS

Fòra cumpliments. *(Li estreny la mà.)* Així.

ENGSTRAND

I are permeti'm que li demani perdó...

MANDERS

Vós! Si sog jo qu'us en ting de demanar a vós.

ENGSTRAND

Oh! això no.

MANDERS

Sí. I am tot el meu cor. Perdoneu qu'agi duptat de vós. I cregueu que si alguna vegada us pug provar d'una manera o altra la meva bona voluntat.....

ENGSTRAND

Ho faria?

MANDERS

Am molt gust.

ENGSTRAND

És que... are meteix tindrà ocasió. Amb el diner qu'hî pugut arreconar, hî pensat fundar un ostal per' la gent de mar.

SENYORA ALVING

Vós?

ENGSTRAND

Sí, senyora; seria, com aquell qui diu, una especie d'asil. El mariner troba tantes tentacions a terra! Però a casa meva seria lo meteix que si el vigilés un pare.

MANDERS

Què en pensa, senyora Alving?

ENGSTRAND

Jo no disposo de grand cosa, pobre de mi. Però si trobés algun benefactor que m'ajudés.....

MANDERS

Està bé; ja en tornarem a parlar. La vostra idea m'agrada molt. Però are comenceu a anar a l'asil i feu fer lluminaries per' què es vegi ia una mica de festa. Després ja ens ocuparem de la vetllada edificant, amig Engstrand; perquè are ja creg qu'esteu en bona disposició d'esperit.

ENGSTRAND

Sí, també m'ho sembla a mi. Sent així,

passi-ho bé, senyora, i tantes gracies de tot; i sobre tot tinguin compte la Regina. *(S'aixuga una llagrima.)* La pobra filla de la Joana..... hm, sembla estrany... me l'estimo com si fos meva. Oh sí, de la meteixa manera.

(Saluda i surt per la porta del vestibul.)

MANDERS

Bé, què m'en diu d'aquest ome, senyora Alving? L'explicació d'ell difereix bastant de la de vostè.

SENYORA ALVING

Sí, efectivament.

MANDERS

Ja veu si s'hà d'anar en compte a judicar an els altros. Però quina satisfacció no es té quand un veu que s'ha equivocat! No troba?

SENYORA ALVING

Lo que jo trobo és que vostè és i serà sempre un nen grand, Manders.

MANDERS

Jo?

SENYORA ALVING *(posant les mans a les espatlles d'ell)*

I quasi em vénen ganes de dar-li una abraçada.

MANDERS *(tirant-se enderrera)*

I are? Valga'm Déu. Quina idea!

SENYORA ALVING *(somrient)*

Oh, no tingui por.

MANDERS *(acostant-se a la taula)*

De vegades té una manera tant extremada d'expressar-se, vostè. Are, deixi'm arrecullir els documents i posar-los a la cartera. *(Ho fa.)* Perfectament. Estigui bona. Vigili bé l'Osvald, quand tornarà. Jo vindré de seguida.

(Agafa el berret i surt per la porta del vestibul.)

SENYORA ALVING *(fa un suspir, mira un moment per la finestra, arregla un xic la sala i es disposa a anar al menjador; però, en sent a la porta, s'atura estupefacta i fa una exclamació de sorpresa.)*

Osvald, encare ets a taula?

OSVALD *(del menjador estant)*

Estava acabant el cigarro.

SENYORA ALVING

Jo em pensava que te n'avies anat a passejar un moment.

OSVALD

Amb aquêt temps que fa?

(Se sent dríngar un got. La senyora Alving deixa oberta la porta i s'asseu en el sofà de la vora de la finestra, am la feina de brodar a la mà.)

OSVALD *(sempre del menjador estant)*

No és el pastor Manders que se n'ha anat are meteix?

SENYORA ALVING

Sí; se n'ha anat a l'asil.

OSVALD

Hm.

(Se sent el dring d'un got topant amb una ampolla.)

SENYORA ALVING *(amb una mirada inquieta)*

Osvald, auries d'anar am compte amb aquêt licor. És molt fort.

OSVALD

És bo contre l'umitat.

SENYORA ALVING

No et sembla qu'estaries millor aquí am mi?

OSVALD

No podria fumar.

SENYORA ALVING

Ja sabs qu'un cigarro sempre el podras fumar.

OSVALD

Ja ving, doncs. Una gota més i prou. Ja estig.

(Entra amb el cigarro a la boca i tanca la porta derrera d'ell. Un curt silenci.)

OSVALD

Ont ha anat el pastor?

SENYORA ALVING

Are meteix t'ho acabo de dir; ha anat a l'asil.

OSVALD

Ah, sí! és veritat.

SENYORA ALVING

No t'auries d'estar tant temps a taula, Osvald.

OSVALD *(am la mà que té el cigarro derrera l'esquena)*

M'hi trobo tant bé, mare. *(Acariciant-la i donant-li copets.)* Figura't: per' mi, qu'acabo d'arribar, estar sentat a la taula de la meva mare, a casa de la meva mare, i poder menjar les coses bones que la meva mare em dóna.

SENYORA ALVING

Oh, el meu fill!

OSVALD *(passejant-se un xic impacient)*

I què més pug fer aquí? No em pug posar a treballar.....

SENYORA ALVING.

Per què, no pods?

OSVALD

Amb un temps així? Sense un raig de sol en tot lo die? *(Passejant.)* Oh! no poder treballar!...

SENYORA ALVING

Pod-ser no has fet gaire bon pensament de venir a casa.

OSVALD

Sí, que l'hî fet.

SENYORA ALVING

És que m'estimaria dèu vegades més privar-me del gust de tenir-te aquí que no pas...

OSVALD *(es detura al costat de la taula)*

Però diga'm, mare, és veritat que n'estas tant de contenta, de tornar-me a tenir a casa?

SENYORA ALVING

Sí estig contenta, fill meu!

OSVALD *(matxucant un diari)*

Em sembla que t'auria de ser indiferent que jo existís o no.

SENYORA ALVING

I tens cor de dir això a la teva mare, Osvald?

OSVALD

Bé has sapigut viure tot aquêt temps sense jo.

SENYORA ALVING

Sí, hî viscut sense tu..... és veritat.

(Un silenci. Es va fent fosc. L'Osvald *torna a passejar-se. Ha deixat el cigarro.)*

OSVALD *(aturant-se devant de* la senyora Alving)

Mare, em deixes seure en el sofà, al costat teu?

SENYORA ALVING *(fent-li llog)*

Sí, sèu, fill, sèu.

OSVALD *(s'asseu)*

Are et vaig a dir una cosa, mare.

SENYORA ALVING *(amb ansietat)*

Què?

OSVALD *(mirant fixament devant d'ell)*

Perquè no pug callar-m'ho per més temps.

SENYORA ALVING

Callar què? Què passa?

OSVALD *(com abans)*

No hî gosat mai escriure-t'ho, i d'ençà que hî arribat...

SENYORA ALVING *(agafant-lo pel braç)*

Osvald, què hi hà? què passa?

OSVALD

Tot aïr i tot avui hî procurat treure'm del cap aquells pensaments..... deslliurar-m'en. Però inutil.....

SENYORA ALVING *(aixecant-se)*

Diga-m'ho de seguida tot, are meteix, Osvald.

OSVALD *(la fa tornar a seure)*

No et moguis. Ja faré per' dir-t'ho. Jo m'hî queixat d'un cansament causat pel viatge...

SENYORA ALVING

Sí, digues...

OSVALD

Però no ho és, no és cap cansament del viatge.

SENYORA ALVING *(tornant a voler aixecar-se)*

No estas pas malalt, fill meu?

OSVALD *(fent-la seure)*

No et moguis, mare. Escolta'm am tranquilitat. No és que tingui cap malaltia, lo que s'en diu generalment una malaltia. *(Posant-se les mans al cap.)* Mare, ting el cap fet malver, ja no sog bo per' res... mai més podré tornar a treballar!

(Tapant-se la cara am les mans, deixa caure el cap a la falda d'ella i es posa a plorar.)

SENYORA ALVING *(palida i tremolosa)*

Osvald! Mira'm! No, no, això que dius no és veritat.

OSVALD *(amb una mirada de desesperació)*

No poder treballar mai més! Mai més! mai més! ser com un mort vivent. S'imagina res tant terrible, mare?

SENYORA ALVING

Pobre fill meu! De què et ve aquesta desgracia?

OSVALD *(s'incorpora)*

Això és lo que no em pug explicar ni compendre. No hî portat mai una vida dissipada... mai, per cap concepte. Pods ben bé creure'm, mare. Mai l'hî portada.

SENYORA ALVING

Ho creg, fill meu.

OSVALD

I, no obstant, la ting assobre, aquesta grand desgracia.

SENYORA ALVING

Oh! tot això se te n'anirà, pobre fill meu. No és més qu'un excés de treball. Creu-me, no és res més.

OSVALD *(am pena)*

Jo també m'ho pensava de primer; però no és això.

SENYORA ALVING

Conta-m'ho tot desde el començament.

OSVALD

Això vui.

SENYORA ALVING

Quand t'en vas adonar per primera vegada?

OSVALD

De seguida que vaig ser a París, després de l'ultima vegada que vaig estar aquí. Vaig començar per sentir-me uns dolors fortissims al cap... especialment aquí derrera. Em semblava que m'apretaven el cap amb un cercol de ferro del coll en amunt.

SENYORA ALVING

I què?

OSVALD

Jo em vaig creure que no fos el meteix mal de cap qu'em va fer sofrir tant a l'epoca de la creixença.

SENYORA ALVING

Sí, sí.....

OSVALD

Però no ho era; no vaig trigar a convence'm. No podia treballar. Vaig voler començar un quadro, i em vaig trobar com si agués perdut totes les meves facultats; no podia concentrar-me i fixar les imatges; tot voltava, al devant meu..... com si el cap me rodés. Era un estat terrible! A l'ultim vaig enviar a buscar un metge, i per ell vaig sapiguer la veritat.

SENYORA ALVING

Què vols dir?

OSVALD

Era un dels primers metges de París. Jo li vaig contar tot lo qu'em passava, i ell me va començar a fer una serie de preguntes qu'em van semblar no tenir res que veure amb el meu estat; no comprenia pas aont anava...

SENYORA ALVING

I què...?

OSVALD

A l'ultim va dir-me: «— Vostè, de neixença, té alguna cosa... corcada». Va usar aquesta meteixa paraula: *vermoulue.*

SENYORA ALVING *(amb ansietat)*

Què volia dir?

OSVALD

Jo tampoc el vaig compendre i li vaig demanar que s'expliqués més clarament. I allavores el vell cinic..... *(Cloent el puny.)* Oh!...

SENYORA ALVING

Què va dir?

OSVALD

Va dir: «—Els pecats dels pares els purguen els fills».

SENYORA ALVING *(aixecant-se lentament)*

Els pecats dels pares...

OSVALD

Vaig estar a punt de bofetejar-lo.

SENYORA ALVING *(atravessant l'escena)*

Els pecats dels pares.....

OSVALD *(somrient am pena)*

Sí, què t'en sembla? És clar, jo allavores

li vaig assegurar que no podia ser lo que deia. Qu'et creus qu'es va retractar? No; va sostenir la seva opinió, i fins que li vaig ensenyar les teves cartes i li vaig traduir els passatges ont parlaves del pare...

SENYORA ALVING

Allavores què?

OSVALD

Allavores, naturalment, va aver de regoneixe que s'avia equivocat; i vaig saber la veritat... l'incomprensible veritat! Auria agut d'estar-me d'aquella deliciosa vida de jove amb els meus companys. N'avia fet massa. La culpa era ben meva.

SENYORA ALVING

Osvald! Oh, no, no t'ho creguis.

OSVALD

No hi avia cap més explicació possible, va dir ell. Això és lo orrorós. Irreparablement perdut per tota la vida... i per culpa meva. Tot lo qu'auria pugut fer en aquêt món... ni menos gosar a pensar-hi... Oh! si pugués tornar a neixe i desfer tot lo qu'hî fet!

(Enfonza el cap en el sofà.)

(La senyora Alving *es retorç les mans i va amunt i avall de l'escena en una lluita silenciosa am sí meteixa.)*

OSVALD *(després d'una estona, s'alça un xic i es queda recolzat)*

Si a lo menos agués sigut una cosa eredada, una cosa de què jo no fos responsable... Però així! Aver destruit ún meteix tant vergonyosament, tant estupidament, am tanta lleugeresa, la seva propria felicitat, la seva salut, tot, en aquêt món... l'avenir, la vida!

SENYORA ALVING

No, no; fill estimat del meu cor! és impossible! *(Inclinant-se sobre d'ell.)* La cosa no és tant desesperada com te penses.

OSVALD

Oh! no ho sabs tu... *(S'aixeca d'un salt.)* I aver-te de donar aquesta pena, mare! Més d'una vegada hî desitjat que tu no fessis cas de mi, fins hî vulgut pensar-me que no en feies.

SENYORA ALVING

Jo, Osvald? Tu, qu'ets el meu unic fill, lo unic qu'em queda en aquêt món, la meva unica preocupació!

OSVALD *(agafant-li les mans i petonejant-les-hi)*

Sí, mare meva, ja ho veig. Quand sog a casa ho veig prou; i això és lo qu'em sab greu. Però are ja ho sabs tot; no en parlem més per'vui. No hi pug pensar gaire seguit. *(S'allunya.)* Fes-me portar alguna cosa per' beure, mare.

SENYORA ALVING

Per' beure? Què vols beure are?

OSVALD

Oh! lo que tu vulguis. Bé deus tenir punch fred a casa.

SENYORA ALVING

Sí, però, fill meu...

OSVALD

No em diguis que no, mare. No siguis dolenta. Necessito alguna cosa per' anegar tots aquêts pensaments qu'em tormenten. *(Entra en l'invernacle.)* I després... aquesta fosquedat d'aquí!

(La senyora Alving *estira el cordó d'una campana, a la dreta.)*

OSVALD

I aquesta pluja que mai para. Una semmana derrera l'altra, mesos enters plovent. Mai ni un raig de sol. No em recordo d'aver vist mai el sol cap de les vegades que hî estat a casa.

SENYORA ALVING

Osvald, tu penses anar-t'en.

OSVALD

Hm... *(Suspira profundament.)* No penso

en res. No pug pensar en res! *(Baixant la veu.)* M'en guardaré prou.

REGINA *(a la porta del menjador)*

Qu'ha trucat, senyora?

SENYORA ALVING

Sí; porta'ns un llum.

REGINA

El porto de seguida. Ja és encès.

(Surt.)

SENYORA ALVING *(acostant-se a* l'Osvald)

Osvald, no m'amaguis res.

OSVALD

No t'amago res, mare. *(S'acosta a la taula.)* Em sembla que prou t'hî dit.

(La Regina *porta el llum i el posa sobre la taula.)*

SENYORA ALVING

Escolta, Regina; porta'ns una mitja ampolla de champagne.

REGINA

Molt bé diu, senyora.

(Surt.)

OSVALD *(rodejant amb el braç el coll de* la senyora Alving)

Això és lo que volia. Ja sabia jo que la meva mare era incapaça de deixar patir de set al seu fill.

SENYORA ALVING

Pobre Osvald meu; com vols qu'et negui res are?

OSVALD *(vivament)*

De bona veritat, mare? Ho dius de veres?

SENYORA ALVING

Com? què?

OSVALD

Que tu no em negaras res?

SENYORA ALVING

Però, fill meu...

OSVALD

Pst.

REGINA *(portant sobre una safata una mitja ampolla i dugues copes que posa sobre la taula)*

Vol que la destapi?

OSVALD

No, gracies; ja ho faré jo.

(La Regina *surt.)*

SENYORA ALVING *(s'asseu a taula)*

Què volies dir, que tinguessis por que jo et negués?

OSVALD *(destapant l'ampolla)*

Primer deixa'm beure una copa... o dugues. *(Fa saltar el tap, omple una copa i va per' omplir-ne una altra.)*

SENYORA ALVING *(deturant-li la mà)*

Gracies... per' mi no m'en posis.

OSVALD

La pendré jo, doncs. *(Vuida la copa, la torna a omplir i la vuida de nou; després s'asseu a taula.)*

SENYORA ALVING *(esperant qu'ell parli)*

I bé?

OSVALD *(sense mirar-la)*

Escolta... m'ha semblat que tu i el pastor Manders estavau molt cap-ficats... sí, molt callats, a taula.

SENYORA ALVING

Això has notat?

OSVALD

Sí. Hm..... *(Després d'un curt silenci.)* Diga'm... què t'en sembla de la Regina?

SENYORA ALVING

Què m'en sembla?

OSVALD

Sí; és esplendida, no?

SENYORA ALVING

Osvald, tu no la coneixes com jo.....

OSVALD

Què vols dir?

SENYORA ALVING

Desgraciadament, la Regina es va estar massa temps a casa seva; l'auria agut de fer venir a casa més aviat.

OSVALD

Sí; però no dóna goig de veure-la, mare?
(Torna a omplir la copa.)

SENYORA ALVING

La Regina té molts defectes i grossos.....

OSVALD

I què hi fa?
(Torna a beure.)

SENYORA ALVING

Però, a pesar de tot, l'estimo, i jo sog res-

ponsable d'ella. Per res del món voldria que li succeís cap mal.

OSVALD *(aixecant-se d'un salt)*

Mare, la Regina és la meva unica salvació!

SENYORA ALVING *(aixecant-se)*

Què vols dir?

OSVALD

No pug continuar suportant aquêt torment tot sol.

SENYORA ALVING

No tens la teva mare per' ajudar-te a suportar-lo?

OSVALD

Sí; així m'ho pensava; i per xò hî tornat a casa. Però no podrà ser. Ja ho veig, no podrà ser. No podria aguantar el viure aquí.

SENYORA ALVING

Osvald!

OSVALD

Aig de viure d'una altra manera, mare. Per xò t'aig de deixar. No vui que tinguis sempre devant teu aquest espectacle.

SENYORA ALVING

Pobre fill meu! Però, Osvald, mentres estiguis malalt així.....

OSVALD

Si no fos més que la malaltia, em quedaria am tu, mare, perquè tu ets el millor amig que ting en aquêt món.

SENYORA ALVING

Sí qu'el sog, Osvald; no és veritat?

OSVALD *(anant d'una banda a l'altra amb inquietud)*

Però són tots aquêts torments, tots aquêts remordiments..... i aquesta grand angunia qu'em mata. Oh!... aquesta angunia espantosa.

SENYORA ALVING *(anant derrera d'ell)*

Angunia? Quina angunia? Què vols dir?

OSVALD

Oh, no em facis més preguntes. No sé. No t'ho pug explicar.

(La senyora Alving *passa a la dreta i torna a trucar.)*

OSVALD

Què vols?

SENYORA ALVING

Vui qu'el meu fill estigui alegre, vêt-aquí lo que vui. No vui qu'es consumi de tristesa.

(A la Regina, *qu'apareix a la porta.)* Més champagne... una ampolla sencera.

(La Regina *surt.)*

OSVALD

Mare!

SENYORA ALVING

Qu'et penses que no sabem viure aquí també?

OSVALD

No dóna goig de veure-la? Que ben feta! I que forta!

SENYORA ALVING *(asseient-se a taula)*

Sèu, Osvald; i enraonem tranquilament.

OSVALD *(seient)*

Tu no sabs, mare, que ting d'esmenar una falta que vaig cometre am la Regina.

SENYORA ALVING

Tu?

OSVALD

O una petita imprudencia, si tu vols; ben innocenta per cert. Quand vaig ser aquí l'ultima vegada...

SENYORA ALVING

Sí...

OSVALD

Sempre m'estava fent preguntes respecte de París i jo vinga contar-li coses. Quand un die em va passar pel cap preguntar-li: «—No li agradaria anar-hi, a vostè?»

SENYORA ALVING

I ella?

OSVALD

Vaig veure qu'es tornava tota roja, i em va dir: «—Ja ho creg, que m'agradaria». «—Bé, —li vaig respondre,—ja mirarem de combinar-ho...»

SENYORA ALVING

I què?

OSVALD

És clar, jo ja no me n'avia recordat més; i vêt-aquí que quand antes-d'aïr li pregunto si estava contenta que jo agués determinat estarme tant temps a casa.....

SENYORA ALVING

Què?

OSVALD

Ella em mira tota estranyada i em pregunta: «—I doncs, i la meva anada a París?»

SENYORA ALVING

La seva anada?

OSVALD

Allavores vaig veure que s'avia pres la cosa de debò, qu'avia estat pensant en mi tot aquêt temps i que s'avia posat a apendre el francès...

SENYORA ALVING

Ah, vêt-aquí per què ho feia.

OSVALD

Mare... quand m'hî vist al devant meu aquella xicota, esplendida, guapa, plena de salut..... fins en aquell moment no m'hi avia fixat mai..... però are que l'hî vista amb els braços oberts, a punt de rebre'm.....

SENYORA ALVING

Osvald!

OSVALD

Tot seguit hî comprès qu'era la meva salvació: tenia al meu devant el goig de viure (1).

SENYORA ALVING

El goig de viure?... Això és la salvació?

REGINA *(a la porta del menjador, amb una ampolla a la mà)*

Perdoni qu'agi trigat tant, però hî agut d'anar al celler.

(Posa l'ampolla sobre la taula.)

(1) *Livsglæde, la joie de vivre.*

OSVALD

Porta una altra copa.

REGINA *(mirant-s'el amb estranyesa)*

Ja hi és, la de la senyora.

OSVALD

Sí, però porta'n una per' tu, Regina.

(La Regina, *confosa, mira timidament a* la senyora Alving.)

OSVALD

Què esperes?

REGINA *(baix i perplexa)*

Ja ho vol la senyora?

SENYORA ALVING

Vés a buscar la copa, Regina.

(La Regina *entra al menjador.)*

OSVALD *(seguint-la am la mirada)*

T'has fixat quin caminar?... Qu'airós i resolut.

SENYORA ALVING

No pod ser, Osvald.

OSVALD

Hi estig decidit. Comprens? És inutil qu'em contradiguis.

(La Regina *entra amb una copa vuida.)*

OSVALD

Sèu, Regina.

(La Regina *interroga am la mirada a* la senyora Alving.)

SENYORA ALVING

Sèu.

(La Regina *s'asseu en una cadira prop de la porta del menjador, am la copa vuida a la mà.)*

SENYORA ALVING

Osvald, què deies del goig de viure?

OSVALD

Oh! el goig de viure, mare..... no el coneixeu en aquesta terra. No l'hî sentit mai, aquí.

SENYORA ALVING

Ni quand ets am mi?

OSVALD

Ni quand sog a casa. Però tu no ho pods compendre.

SENYORA ALVING

Sí, sí; ja em sembla qu'ho compreng, are.

OSVALD

I també el goig de treballar. En el fondo és lo meteix. Però aquêt goig tampoc el coneixeu.

SENYORA ALVING

Pod-ser tens raó, Osvald; digues, digues.

OSVALD

Sí, veig qu'aquí s'acostuma a considerar el treball com un castig de Déu, com un castig als nostros pecats, i la vida, com una cosa despreciable, de què mai ens en podem deslliurar prou aviat.

SENYORA ALVING

Una vall de llagrimes, sí. I nosaltros fem tot lo que sabem per' què ho sigui.

OSVALD

Però allí dingú hi està per' aquestes coses. Allí ja dingú creu aquestes doctrines. Allí un se sent ple de goig i felicitat pel mer fet de viure. Mare, t'has fixat que tot lo qu'hî pintat versa sobre el goig de viure?... sempre el goig de viure. Allí tot és llum i sol i aire de festa... i cares radiants de felicitat. Per xò ting por de viure aquí.

SENYORA ALVING

Por? De què tens por aquí, am mi?

OSVALD

Ting por que tot lo que fermenta en mi no es transformi en mal.

SENYORA ALVING *(mirant-s'el fixament)*

Creus que succeïria això?

OSVALD

Sí. Prova de fer la meteixa vida aquí qu'allí, i ja no serà la meteixa vida.

SENYORA ALVING *(qu'ha escoltat, amb una atenció creixent, s'aixeca i fixa sobre ell una mirada fonda i pensativa)*

Are compreng.

OSVALD

Comprens què?

SENYORA ALVING

Are ho compreng per primera vegada. I are pug parlar.

OSVALD

Mare, no t'enteng.

REGINA *(que també s'ha aixecat)*

Vol que m'en vagi?

SENYORA ALVING

No, queda't. Are pug parlar. Are, fill meu, ho sabras tot. I després resoldras. Osvald! Regina!

OSVALD

Pst. El pastor.....

MANDERS *(entra per la porta del vestibul)*

Ah, ah! Hem passat una estona deliciosa, allà baix.

OSVALD

Nosaltros també.

MANDERS

Hem de veure si ajudem a l'Engstrand en això de l'ostal per la gent de mar. La Regina auria d'anar amb ell per' ajudar-lo.....

REGINA

No, senyor, gracies.

MANDERS *(adonant-se d'ella)*

Com? Vostè aquí? i amb una copa a la mà!

REGINA *(apressurant-se a deixar la copa)*

Pardon!

OSVALD

La Regina s'en ve amb mi, pastor.

MANDERS

S'en va! Am vostè!

OSVALD

Sí; com a dòna meva..... si ella ho vol.

MANDERS

Però, per l'amor de Déu...!

REGINA

Què vol que hi faci, jo?

OSVALD

O bé es quedarà aquí si jo m'hi quedo.

REGINA *(involuntariament)*

Aquí!

MANDERS

Em deixa parat, senyora Alving.

SENYORA ALVING

No faran ni una cosa ni una altra, perquè are ja ho pug dir tot.

MANDERS

Però no ho dirà. No, no, no!

SENYORA ALVING

Sí, pug i vui. I, no tingui por, no en resultarà destruit cap ideal.

OSVALD

Mare, què se m'oculta, ane mi?

REGINA *(escoltant)*

Senyora! Escolti! A fòra hi hà gent que crida.

(Passa a l'invernacle i mira cap enfòra.)

OSVALD *(a la finestra de l'esquerra)*

Què passa? D'ont ve aquesta resplendor?

REGINA *(cridant)*

L'asil qu'està cremant!

SENYORA ALVING *(a la finestra)*

L'asil qu'està cremant!

MANDERS

Cremant? Impossible. Si jo en ving.

OSVALD

Ont és el berret? Ah, tant se val... L'asil del meu pare!...

(Surt corrents per la porta del jardí.)

SENYORA ALVING

El xal, Regina! Com crema!

MANDERS

És espantós! Senyora Alving, és el castig

del cel que cau sobre aquêt llog de perdició.

SENYORA ALVING

Sí, és veritat. Vine, Regina.

(Es precipita, seguida de la Regina, *per la porta del vestibul.)*

MANDERS *(juntant les mans)*

I sense assegurar!

(Surt derrera d'elles.)

ACTE TERCER

ACTE TERCER

(La meteixa decoració. Totes les portes estan esbatanades. El llum encare està encès sobre la taula. A fòra és fosc; una debil resplendor d'incendi cap a l'esquerra.)

(La senyora Alving, *amb un mocador d'abrig al cap, mira l'incendi desde l'invernacle.* La Regina, *embolicada en un xal, s'està derrera d'ella.)*

SENYORA ALVING

Tot cremat. No queda re.

REGINA

Encare hi hà fog en els fonaments.

SENYORA ALVING

I l'Osvald que no torna! No hi hà res per' salvar...

REGINA

Vol que vagi a portar-li el berret?

SENYORA ALVING

Ni berret se n'ha dut?

REGINA *(senyalant dins del vestibul)*

No, senyora; és al penja-robes.

SENYORA ALVING

Deixa'l estar. No pod tardar a venir. Vaig a veure si el trobo.

(Surt per la porta del jardí.)

MANDERS *(entrant per la porta del vestibul)*

Que hi és la senyora Alving?

REGINA

Are meteix se n'acaba d'anar pel jardí.

MANDERS

És la nit més terrible qu'hî passat en ma vida.

REGINA

Sí; és una desgracia orrorosa, veritat?

MANDERS

Oh! no m'en parli! No hi pug pensar.

REGINA

Però com pod aver estat?

MANDERS

No em pregunti re, Regina! Què vol que sapiga, jo? Vostè també...? No n'hi hà prou qu'el seu pare...?

REGINA

Què ha fet?

MANDERS

Oh, em farà tornar boig.

ENGSTRAND *(entra per la porta del vestibul)*

Senyor pastor...

MANDERS *(tombant-se esparverat)*

Aquí i tot em veniu al derrera?

ENGSTRAND

Sí, senyor, que Déu me mati... Jesús, què dig are. Però és ben trist per' vostè, senyor pastor.....

MANDERS *(amunt i avall)*

Déu meu! Déu meu!

REGINA

Què passa?

ENGSTRAND

La vetllada d'aïr en té la culpa. *(Baix.)* Ja

és nostro, noia. *(Alt.)* I pensar que jo ting la culpa qu'agi sigut el pastor Manders!

MANDERS

Engstrand, us asseguro que.....

ENGSTRAND

Dingú ha tocat els llums sinó vostè.

MANDERS *(aturant-se)*

Sí, vós ho dieu. Però jo no em recordo d'aver tingut un llum a la mà.

ENGSTRAND

I jo hî vist perfectament com vostè agafava una candela, i la mocava amb els dits, i després tirava el cremell a les serradures.

MANDERS

Vós aveu vist això?

ENGSTRAND

Si ho hî vist?

MANDERS

No ho pug creure. Jo que mai hî mocat una candela amb els dits.

ENGSTRAND

Ja és una costum ben perillosa, una bona

prova en tenim. Però és tant gros el mal causat, senyor pastor?

MANDERS *(passejant-se inquiet)*

Oh, no em pregunteu res!

ENGSTRAND *(seguint-lo)*

I el senyor pastor no l'avia assegurat?

MANDERS *(continua passejant-se)*

No, no, no. Bé prou qu'ho sabeu.

ENGSTRAND *(seguint-lo)*

Sense estar assegurat. I anar-hi a calar fog així. Jesús, Jesús, quina desgracia!

MANDERS *(aixugant-se la suor del front)*

Sí, ja ho podeu dir, Engstrand.

ENGSTRAND

I qu'una desgracia així passi a un establiment de beneficencia que diu qu'avia de fer tant de bé a la ciutat i a la comarca. Ting por qu'els diaris no el posaran gaire bé, senyor pastor.

MANDERS

No, d'això és lo que ting por. És pod-ser lo qu'em sab més greu de tot. Tots els atacs i acusacions indignes... Oh! m'esgarrifa de pensar-hi.

SENYORA ALVING *(entrant per la porta del jardí)*

No hi hà manera d'apartar-lo del fog.

MANDERS

Ah, és vostè, senyora?

SENYORA ALVING

Ja ho veu, pastor Manders; s'ha escapat de fer el discurs inaugural.

MANDERS

Més m'estimaria aver-lo pugut fer...

SENYORA ALVING *(am veu sorda)*

Val més qu'agi estat així. No n'auria sortit res de bo, d'aquest asil.

MANDERS

Vol dir?

SENYORA ALVING

En dupta?

MANDERS

Perxò no deixa de ser una grand desgracia.

SENYORA ALVING

Parlem un xic de la part economica. Qu'espereu al pastor, Engstrand?

ENGSTRAND *(prop de la porta del vestibul)*

Sí, senyora.

SENYORA ALVING

Seieu, doncs.

ENGSTRAND

Gracies; estig bé dret.

SENYORA ALVING *(al* pastor Manders)

Deurà agafar el vapor?

MANDERS

Sí; d'aquí a una ora.

SENYORA ALVING

Així faci'm el favor d'emportar-se tots els papers. No vui sentir a parlar més d'aquest assumpto. Altres coses em preocupen.....

MANDERS

Senyora Alving.....

SENYORA ALVING

Més endevant li enviaré poders per' què ho arregli tot com millor li sembli.

MANDERS

Me n'encarregaré am molt gust. La primera disposició del testament, are, és del tot inaplicable, per desgracia.

SENYORA ALVING

Naturalment.

MANDERS

Jo penso primer que tot traspassar al municipi la proprietat de Solvik. La terra no deixa de tenir algun valor. Sempre podrà servir per' alguna cosa o altra. I la renda del capital del banc pod-ser podrà destinar-se a beneficencia.

SENYORA ALVING

Com a vostè li sembli. Tor això avui m'és completament indiferent.

ENGSTRAND

Pensi en el meu ostal, senyor pastor.

MANDERS

Sí, no és una mala idea. Veurem, ja m'ho pensaré...

ENGSTRAND

Què diantre pensar-s'ho.... Oh, Jesús, perdoni.

MANDERS *(amb un suspir)*

I jo no sé fins quand podré ocupar-me d'aquêts assumptos..... no sé si l'opinió publica m'obligarà a retirar-me. Tot depèn del resultat de l'informació oficial.

SENYORA ALVING

Què diu?

MANDERS

I el resultat no el podem preveure.

ENGSTRAND *(acostant-se an ell)*

Oh, això rai. Aquí hi hà en Jaume Engstrand.....

MANDERS

Sí, sí, però.....

ENGSTRAND *(baixant la veu)*

I en Jaume Engstrand no és ome per' abandonar un noble benefactor en l'ora del perill, com si diguessim.

MANDERS

Sí, amig meu... però com...?

ENGSTRAND

En Jaume Engstrand és com l'angel de la guarda, per dir-ho així, senyor pastor!

MANDERS

No, no, no ho pug acceptar.

ENGSTRAND

Oh, encare que no vulgui. Jo en coneg un que ja una vegada va fer passar com a seva la falta comesa per un altro.

MANDERS

Jaume! *(Li estreny la mà.)* Sou un ome estrany. No tingueu por, ja us ajudaré en el vostro asil. Compteu am mi.

(L'Engstrand *vol donar les gracies, però l'emoció no el deixa parlar.)*

MANDERS *(posant-se en bandolera la seva cartera de viatge)*

I are, passin-ho bé. Ens en 'nirem tots dos junts.

ENGSTRAND *(baix a* la Regina, *que s'està a la vora de la porta del menjador)*

Vine am nosaltros, també, noia. Estaras com el peix a l'aiga.

REGINA *(fent que no amb el cap)*

Merci.

(S'en va al vestibul i porta el paltó del pastor.)

MANDERS

Passi-ho bé, senyora Alving! I que l'esperit d'ordre i regularitat penetri aviat en aquesta casa.

SENYORA ALVING

Passi-ho bé, Manders!

(S'en va a l'invernacle, veient entrar l'Osvald *per la porta del jardí.)*

ENGSTRAND *(mentres junt am* la Regina *ajuden al* pastor Manders *a posar-se el paltó)*

Adéu, filla meva. I si et passava res, ja sabs aont trobaras an en Jaume Engstrand. *(Baix.)* Carrer del Port, hm...! *(A* la senyora Alving *i a* l'Osvald.) I l'ostal s'anomenarà «Ostal del camarlenc Alving». Are, si consegueixo fer-lo anar tal com desitjo, ja els asseguro jo que serà digne del senyor camarlenc.

MANDERS *(a la porta)*

Hm... hm! Veniu, Engstrand. Estiguin bons.

(Ell i l'Engstrand *surten pel vestibul.)*

OSVALD *(acostant-se a la taula)*

De quin ostal parlaven?

SENYORA ALVING

D'una especie d'asil que volen fundar ell i el pastor Manders.

OSVALD

Es cremarà com l'altro.

SENYORA ALVING

Per què dius això?

OSVALD

Tot cremarà. No hà de quedar res que

recordi la memoria del pare. Jo també estig cremant.

(La Regina *s'el mira tota sorpresa.)*

SENYORA ALVING

Osvald! No avies d'aver-te estat tant temps allà, pobre fill meu.

OSVALD *(asseient-se)*

Pod-ser tens raó.

SENYORA ALVING

Deixa'm aixugar-te la cara, Osvald; estas tot mullat.

(L'aixuga amb el mocador.)

OSVALD *(mirant indiferentment devant d'ell)*

Gracies, mare.

SENYORA ALVING

Estas cansat, Osvald? Vols anar a dormir?

OSVALD *(anguniós)*

No, no... dormir no! Jo no dormo mai; ho faig veure, no més. *(Am veu sorda.)* Bé prou aviat que vindrà.

SENYORA ALVING *(mirant-s'el amb inquietud)*

Ah! Tant meteix estas malalt, fill del meu cor?

REGINA *(am curiositat)*

El senyor Alving està malalt?

OSVALD *(amb impaciencia)*

Tanqueu totes les portes! Aquesta angunia qu'em mata.....

SENYORA ALVING

Tanca, Regina.

(La Regina *tanca totes les portes i es queda prop de la del vestibul.* La senyora Alving *es treu el mocador;* la Regina *fa lo meteix.)*

SENYORA ALVING *(acostant una cadira a la de* l'Osvald *i asseient-s'hi)*

Veus? així; jo m'estaré al teu costat.

OSVALD

Sí, estiga-t'hi. I que també hi vingui la Regina. La Regina vui que s'estigui sempre am mi. Tu no et negaras a prestar-me ajuda, Regina, no és veritat?

REGINA

No enteng.....

SENYORA ALVING

Prestar-te ajuda?

OSVALD

Sí... quand sigui ora.

SENYORA ALVING

Osvald, no tens la teva mare per' prestar-te ajuda?

OSVALD

Tu? *(Somrient.)* No, mare; la que jo vui dir tu no me la pods prestar. *(Riu am pena.)* Tu! ha... ha! *(La mira am serietat.)* I a tu et tocaria. *(Impetuosament.)* Per què no em dius de tu, Regina? Per què no em dius Osvald?

REGINA *(baix)*

A la senyora no li deuria agradar.

SENYORA ALVING

Aviat veuras que pods fer-ho. Vine a asseure al costat nostro, també.

(La Regina, *sense dir una paraula i am certa indecisió, va a asseure's a l'altro costat de taula.)*

SENYORA ALVING

I are, pobre fill meu, vaig a treure't de sobre aquell grand pes...

OSVALD

Tu, mare?

SENYORA ALVING

Sí, tot allò que tu dius de remordiments i...

OSVALD

I tu et penses que podras?

SENYORA ALVING

Sí, are pug, Osvald. Quand m'has parlat del goig de viure, ho hî comprès tot, hî vist clar tot lo que m'ha passat en la meva vida.

OSVALD *(movent el cap)*

No t'enteng.

SENYORA ALVING

Avies de coneixe el teu pare quand tot just era llog-tinent. Era el goig de viure personificat.

OSVALD

Sí, ja sé.

SENYORA ALVING

Un se posava alegre no més que de veure'l. I quina força exuberant i quina plenitud de vida no tenia!

OSVALD

I bé...?

SENYORA ALVING

I aquella criatura tant alegra, perquè era

com una criatura allavores, posa-la a viure aquí, en una ciutat petita, que no podia oferir-li cap goig... no més que dissipacions. No tenia cap objecte en la seva vida; el seu carreg oficial i prou. Cap treball per' distreure el seu esperit; no més que negocis. Cap company capaç de compendre què és el goig de viure; no més que companys de ganduleria i de disbauxa.....

OSVALD

Mare!

SENYORA ALVING

Va succeir lo qu'avia de succeir.

OSVALD

Què vols dir?

SENYORA ALVING

Tu meteix ho deies aquêt vespre quand deies lo qu'et passaria si et quedaves a casa.

OSVALD

És a dir, que creus qu'el meu pare...?

SENYORA ALVING

El teu pobre pare no va trobar mai manera de donar expansió an aquell goig de viure. Jo tampoc vaig sapiguer portar l'alegria a casa seva.

OSVALD

Tu tampoc?

SENYORA ALVING

M'avien ficat al cap una pila de devers i obligacions, i vaig estar molt temps creient-los ineludibles. Tot eren devers: devers meus, devers seus..... Ting por d'aver fet insuportable a casa an el teu pobre pare, Osvald.

OSVALD

Per què no m'has escrit mai res de tot això en les teves cartes?

SENYORA ALVING

De la manera com jo veia les coses, no auria mai gosat a parlar-t'en a tu, qu'eres el seu fill.

OSVALD

Per què?

SENYORA ALVING *(lentament)*

Jo no veia més qu'això: qu'el teu pare era un ome fet malver abans de neixe tu.

OSVALD *(am veu sorda)*

Ah!...

(S'aixeca i s'acosta a la finestra.)

SENYORA ALVING

I després hî anat comprenent que la Regina,

de dret, era aquí a casa seva... tant a casa seva com el meu propri fill.

OSVALD *(tombant-se vivament)*

La Regina!...

REGINA *(aixecant-se, am veu apagada)*

Jo!...

SENYORA ALVING

Sí, are ja sabeu la veritat tots dos.

OSVALD

La Regina!

REGINA *(parlant-se a sí meteixa)*

Així, la meva mare era una qualsevol.

SENYORA ALVING

La teva mare tenia moltes bones qualitats, Regina.

REGINA

Sí, però ho era, perxò. Oh! ja me n'avia duptat; però... Ja veurà, senyora; em permet que m'en vagi are de seguida?

SENYORA ALVING

T'en vols anar, Regina?

REGINA

Sí, m'en vui anar.

SENYORA ALVING

Tu meteixa; però.....

OSVALD (*acostant-se a* la Regina)

Anar-t'en are? Si aquí ets a casa teva.

REGINA

Merci, senyor Alving..... no, are ja pug dir Osvald. Però no com me pensava que li ho auria pugut dir.

SENYORA ALVING

Regina, jo no hî sigut prou franca am tu.

REGINA

No, ja ho pod ben dir. Si jo agués sapigut que l'Osvald estava malalt..... I are que no hi pod aver res serio entre nosaltros dos. No, Déu m'en guard de quedar-me aquí i sacrificar-me a cuidar malalts.

OSVALD

Ni tractant-se d'un que t'és germà?

REGINA

No, no pug. Una noia pobra ha d'aprofitar-se mentres és jove; perquè si no s'exposa a trobar-se qualsevol die al mitj del carrer. I jo també el sento el goig de viure, senyora!

SENYORA ALVING

Oh, sí; però ten compte a no perdre't, Regina.

REGINA

Oh, si m'aig de perdre em perdré. Si l'Osvald s'assembla al seu pare, jo m'assemblaré a la meva mare, vê-li aquí..... Escolti, qu'ho sab el pastor Manders, tot això?

SENYORA ALVING

El pastor Manders ho sab tot.

REGINA *(posant-se el xal)*

Aixís, corro a agafar el vapor. Amb el senyor Manders és tant facil entendre-s'hi; i em sembla qu'an els diners tant dret hi ting jo com ell... aquell fusterot.

SENYORA ALVING

És clar. Tens raó.

REGINA *(mirant-la fixament)*

Vostè bé podia aver-me educat com corresponia a la filla d'un senyor; era lo qu'em corresponia. *(Arronçant les espatlles.)* Però, bah!... tant és, perxò. *(Mirant de costat amb amargura l'ampolla sense destapar.)* Encare pug beure champagne am senyors.

SENYORA ALVING

Si mai te trobes sense saber aont anar, Regina, vine a casa.

REGINA

No, moltes gracies, senyora. Ja ting el pastor Manders qu'es cuidarà de mi. I si no, ja sé aont ting a casa meva.

SENYORA ALVING

Aont vols dir?

REGINA

A l'asil del camarlenc Alving.

SENYORA ALVING

Regina, ho estig veient, tu camines a la teva perdició.

REGINA

Bah!..... *adieu.*

(Saluda i surt per la porta del vestibul.)

OSVALD *(mirant per la finestra)*

Se n'ha anat?

SENYORA ALVING

Sí.

OSVALD *(parlant-se a sí meteix)*

Pitjor que pitjor.

SENYORA ALVING *(derrera d'ell i posant-li les mans a les espatlles)*

Osvald, fill meu; t'ha impressionat molt això?

OSVALD *(girant el cap per a mirar-la)*

Lo qu'es refereix al meu pare, vols dir?

SENYORA ALVING

Sí, al teu desgraciat pare. Ting una por que no agi sigut un cop massa fort per' tu!

OSVALD

Per què t'ho penses? És clar que m'ha sorprès molt; però ben mirat m'és igual.

SENYORA ALVING *(treient les mans de les espatlles de* l'Osvald)

Igual! Qu'el teu pare agi sigut tant desgraciat!

OSVALD

Naturalment, el compadeixo, com compadiria qualsevol altro; però.....

SENYORA ALVING

Com qualsevol altro? El teu propri pare!

OSVALD *(amb impaciencia)*

Sí, pare..... pare. Jo mai l'hî conegut, el meu pare. No em recordo més sinó qu'un die em va fer vomitar.

SENYORA ALVING

És orrorós això que dius! Un fill no l'ha d'estimar sempre, an el seu pare?

OSVALD

Quand el fill no té res qu'agrair an el seu pare? Quand ni l'ha conegut? És possible qu'encare creguis en aquesta superstició, tu, qu'hi veus tant clar en tot lo demés?

SENYORA ALVING

Una superstició, dius?

OSVALD

Sí; que no ho veus, mare? Són d'aquestes idees tant corrents en el món i.....

SENYORA ALVING *(fondament commoguda)*

Espectres!

OSVALD *(atravessant l'escena)*

Sí; s'en poden dir espectres.

SENYORA ALVING *(am força)*

Osvald!... sent així tampoc m'estimes a mi!

OSVALD

A tu et coneg a lo menos.

SENYORA ALVING

Sí, em coneixes; i res més?

OSVALD

I sé lo molt que m'estimes i té n'aig d'estar

agrait. I després, em pods fer tant servei, are qu'estig malalt!

SENYORA ALVING

Eh que sí, Osvald? quasi estig per' benehir la malaltia que t'ha portat a casa, al costat meu. Perquè compreng que no ets meu, que t'aig de fer meu encare.

OSVALD *(amb impaciencia)*

Sí, sí, sí; tot això són frases. Però recorda't que sog un ome malalt. No estig per' cuidar-me dels demés; prou feina ting am mi meteix

SENYORA ALVING *(am veu baixa)*

Seré pacienta i poc exigent...

OSVALD

I alegra també, mare!

SENYORA ALVING

Sí, fill meu, tens raó. *(Acostant-s'hi.)* Hî conseguit treure't de sobre tots els teus remordiments?

OSVALD

Sí qu'ho has conseguit. Però qui em podrà treure de sobre l'angunia?

SENYORA ALVING

L'angunia?

OSVALD *(atravessant l'escena)*

La Regina ho auria conseguit amb una paraula seva.

SENYORA ALVING

No t'enteng. Què dius d'angunia... i de la Regina?

OSVALD

És gaire tard de la nit, mare?

SENYORA ALVING

Ja apunta el die. *(Mira per l'invernacle.)* Ja es veu la claror per sobre les montanyes. I farà bo, Osvald! Aviat podras veure el sol!

OSVALD

Quina alegria! Oh! encare hi hà coses qu'em poden donar alegria i fer estimar la vida.

SENYORA ALVING

Ja ho creg!

OSVALD

Fins no podent treballar.....

SENYORA ALVING

Oh! aviat t'hi podras tornar a posar, a treballar. Are ja no tens aquells pensaments qu'et tormentaven.

OSVALD

No; ha sigut bo que me n'agis deslliurat. I are si també podia conseguir... *(S'asseu al sofà.)* Parlem una estona, mare?

SENYORA ÁLVING

Sí, parlem.
(Acosta un silló al sofà i s'asseu al costat d'ell.)

OSVALD

I mentres tant el sol sortirà. I tu ho sabras tot. I ja no tindré més angunia.

SENYORA ALVING

Què aig de saber?

OSVALD *(sense escoltar-la)*

Mare, no em deies aquêt vespre que no hi avia re al món qu'em puguessis negar si jo t'ho demanava?

SENYORA ALVING

Sí que t'ho hî dit.

OSVALD

I estas en lo meteix encare?

SENYORA ALVING

Sí, fill meu. Jo no visc més que per' tu en aquêt món.

OSVALD

Sí, sí. Escolta'm. Mare, tu ets forta d'esperit, ja ho sé. Escolta'm am tranquilitat, sense interrompre'm.....

SENYORA ALVING

Però què és això tant terrible?

OSVALD

No cridis. Sents? M'ho promets? Ens estarem així i parlarem tranquilament. M'ho promets, mare?

SENYORA ALVING

Sí, sí; t'ho prometo; però parla.

OSVALD

Sí. Tens de saber qu'aquêt cansament que ting..... i aquesta impossibilitat de treballar... tot això no és la malaltia meteixa.

SENYORA ALVING

I la malaltia, doncs?

OSVALD

La malaltia qu'hî eredat..... *(S'assenyala el front amb el dit.)* és aquí dintre.

SENYORA ALVING *(quasi afonica)*

Osvald! No... no!

OSVALD

No cridis. No ho pug suportar. Sí, és aquí... esperant l'ocasió. I pod esclatar a qualsevol moment.

SENYORA ALVING

Això és orrorós!...

OSVALD

No et moguis. Ja veus ont hî arribat.....

SENYORA ALVING

No és veritat, Osvald. És impossible. No pod ser.

OSVALD

Allà a París vaig tenir un atac, ja. Va passar de seguida. Però quand vaig saber lo qu'era, em va venir aquesta angunia qu'em martiritza i em mata; i vaig cuitar a venir a casa de seguida.

SENYORA ALVING

Allavores l'angunia.....

OSVALD

És una cosa que no es pod dir. Oh! si no fos més qu'una simple malaltia mortal. Perquè de por no m'en fa pas la mort... encare que m'agradaria viure com més millor.

SENYORA ALVING

Sí, sí, Osvald, no hàs de viure!

OSVALD

Però quina cosa més orrorosa. Tornar a ser com una criatura petita; aver de menester que li donguin menjar, aver de menester..... Oh!... no hi hà paraules per' expressar-ho.

SENYORA ALVING

La criatura té la seva mare qu'el cuida.

OSVALD *(aixecant-se d'un salt)*

No, mai. Això és lo que no vui. No m'hi pug conformar, am l'idea de viure com una criatura... anys, pod-ser... de tornar-me vell i posar cabells blancs així. I si tu et mories. *(S'asseu a la meteixa cadira de la senyora Alving.)* Perquè això no acaba sempre amb una mort repentina, diu el metge. Segons ell, és un estovament del cervell... o d'alguna altra cosa de la vora. *(Somriu tristament.)* L'expressió em sembla d'allò més bonica. Em fa pensar sempre en robes de vellut de seda i de color de cirera... una cosa flonja, delicada de tocar.

SENYORA ALVING *(fa un crid)*

Osvald!

OSVALD *(aixecant-se d'un salt i atravessant l'escena)*

I tu m'has tret a la Regina del costat meu! Si ella fos aquí! Ella sí que m'auria pugut prestar ajuda.

SENYORA ALVING *(acostant-se an ell)*

Què vols dir, fill meu? Què hi hà al món que jo no estigui disposada a fer per' tu?

OSVALD

Quand vaig tornar en mi, després de l'atac, el metge em va dir que si es repetia... i estig segur qu'es repetirà... ja no hi avia remei.

SENYORA ALVING

Va tenir cor de dir-te això?

OSVALD

Jo l'hi vaig obligar. Li vaig dir que tenia que disposar les meves coses... *(Somriu maliciosament.)* I era veritat. *(Es treu una capseta de la butxaca interior de l'americana.)* Veus, mare?

SENYORA ALVING

Què és?

OSVALD

Morfina.

SENYORA ALVING *(mirant-s'el orroritzada)*

Osvald..... fill meu!

OSVALD

Hi conseguit arreplegar-ne dotze pindoles.

SENYORA ALVING *(volent agafar la capsa)*

Dóna'm aquesta capsa, Osvald!

OSVALD

Encare no, mare.
(Es torna a ficar la capsa a la butxaca.)

SENYORA ALVING

Jo no podré sobreviure an aquêt cop!

OSVALD

Prou. Si la Regina fos aquí, jo li diria la meva resolució... i li demanaria la seva ajuda. Estig segur qu'ella no diria que no... ella m'ajudaria.

SENYORA ALVING

Mai!

OSVALD

Quand m'agués tornat a venir l'atac i ella m'agués vist estès, com una criatura acabada de neixe, impotent, perdut, sense esperança... sense salvació possible...

SENYORA ALVING

La Regina no ho auria vulgut fer mai.

OSVALD

La Regina ho auria fet. La Regina tenia un cor tant adorablement lleuger! I aviat s'auria cansat de cuidar un malalt com jo.

SENYORA ALVING

Així, gracies a Déu que se n'agi anat.

OSVALD

Are ets tu que m'hàs de socorre, mare.

SENYORA ALVING *(fent un crid)*

Jo?

OSVALD

I qui, doncs, si no tu?

SENYORA ALVING

Jo! La teva mare!

OSVALD

Per xò meteix.

SENYORA ALVING

Jo que t'hî donat la vida!

OSVALD

No te l'avia pas demanada. I quina vida m'has donat? No la vui. Torna-me-la a pendre.

SENYORA ALVING

Auxili! Auxili!

(Corre cap al vestibul.)

OSVALD *(corrent derrera d'ella)*

No em deixis. Aont vas?

SENYORA ALVING *(en el vestibul)*

A buscar un metge, Osvald. Deixa'm sortir.

OSVALD *(també en el vestibul)*

No sortiras ni dingú entrarà.

(Tanca am clau.)

SENYORA ALVING *(entrant)*

Osvald! Osvald... fill meu!

OSVALD *(seguint-la)*

Tu tens cor de mare... i pods permetre que sofreixi aquesta angunia orrible?

SENYORA ALVING *(després d'un instant de silenci, dominant-se)*

Estig decidida.

OSVALD

Voldras...?

SENYORA ALVING

Sí, si és necessari. Però no serà necessari. No, no és possible!

OSVALD

Tant de bo! I visquem junts tant com puguem. Gracies, mare.

(S'asseu en el silló que la senyora Alving ha acostat al sofà. Apunta el die: el llum continua encès sobre la taula.)

SENYORA ALVING *(acostant-se a poc a poc)*

Et sents un xic més calmat, are?

OSVALD

Sí.

SENYORA ALVING *(inclinada sobre ell)*

No ha sigut més qu'aprensió teva, no més qu'una aprensió. T'has impressionat massa. Are hàs de descansar força. Aquí a casa, al costat de la teva mare, fill del meu cor! Tot lo que desitjis tindras, com quand eres petitet. Ja t'ha passat la crisis. Veus qu'aviat t'ha passat? Oh! ja ho sabia jo... I mira, Osvald, no veus quin die més ermós tindrem? Quin sol més brillant! Ja veuras que bé t'hi trobaras a casa.

(S'acosta a la taula i apaga el llum. El sol surt. La neu de les montanyes resplendeix als raigs del sol.)

OSVALD *(immobil en el seu silló, girant l'esquena al paisatge. De prompte diu)*

Mare, dóna'm el sol.

SENYORA ALVING *(al costat de la taula, mirant-s'el esfereida)*

Què dius?

OSVALD *(repeteix amb una veu sorda i atona)*

El sol. El sol.

SENYORA ALVING *(acostant-se an ell)*

Osvald, què tens?

(L'Osvald *s'enfonza en el silló. Tots els seus*

musculs es relaxen. La cara és sense expressió. Els ulls tenen una mirada vidriosa.)

SENYORA ALVING *(aterroritzada)*

Què és això? *(Cridant.)* Osvald, què tens? *(S'agenolla devant d'ell i el sacceja.)* Osvald! Osvald! Mira'm! Que no em coneixes?

OSVALD *(am la meteixa veu atona)*

El sol. El sol.

SENYORA ALVING *(posant-se dreta amb un salt, desesperada, estirant-se els cabells, cridant)*

No es pod suportar! *(Baix, com petrificada.)* No es pod suportar!... Mai! *(Subitament.* Però aont són? *(Escorcolla l'Osvald.)* Aquí. *(Recula alguns passos i exclama)* No; no; no!..... Sí!... No; no! *(Les mans als cabells, s'està a uns quants passos del seu fill i el mira aterroritzada.)*

OSVALD *(sempre immobil en el seu silló)*

El sol. El sol.

———

ERRADA NOTABLE

En la plana 88, linia 21, ont diu Are, en tot cas, are, *hà de dir* En tot cas, are.

BARCELONA

Imprempta i Llibreria de «L'AVENÇ»

Ronda de l'Universitat, 4

Telefono 115